

Modeling the state of social laziness in the period before and after the outbreak of Corona virus in terms of social dilemma among users of the social network Instagram

Bahram Nikbaksh¹, Mehran Hafezi Birgani², Saleh Salehi³

Received: Feb. 28,2023

Accepted: Apri. 18,2023

DOI: 10.22034/scm.2025.387790.1592

Introduction

This study examined the phenomenon of "social laziness" among students at Payam Noor University, Khuzestan Province during the coronavirus outbreak. Social laziness was defined as a decrease in individual effort in group activities compared to individual activities, and the role of key factors including e-learning, time wasting, social phobia, and the mediating variable of social isolation in its formation was analyzed. Considering the transformation of the educational system towards virtual learning during the pandemic, the theoretical framework of the research was a combination of sociological theories including Parsons's action system theory, rational choice theory, and Adams's theory of equality perception.

Methodology

The research method was descriptive-survey type and data were collected through an online questionnaire (Google Form). The statistical population consisted of 540 students of Payam Noor University of Khuzestan with criteria of at least 4 semesters of undergraduate studies and over 20 years of age. After screening, the final sample of 385 people was determined. The research tool was a researcher-made questionnaire with 20 items (4 items for each variable), whose reliability was confirmed with Cronbach's alpha between 0.711 and 0.853. Data analysis was performed using structural equation

¹, Assistant Professor, Department of Sociology, Payam Noor University, Tehran, Iran (Corresponding author). nikbaksh@pnu.ac.ir

² Department of Accounting, Masjed Soleiman Branch, Islamic Azad University, Masjed Soleiman, Iran Me. hafezi@iau.ac.ir

³, PhD in Sociology and Researcher in the Field of Addiction, Anti-Drug Headquarters dr.saleh.salehi2024@gmail.com

modeling (PLS-SEM) and a mixed variance approach. The dependent variable "social laziness" was measured with indicators of alienation, individual, cultural, and educational factors. The independent variables included "e-learning", "waste of time" and "social phobia" and the mediator variable was "social isolation" with indicators of powerlessness, abnormality and identity rupture.

Findings

The research findings showed that e-learning (path coefficient 0.144, $*p^* < 0.05$), waste of time (0.211, $*p^* < 0.01$) and social phobia (0.241, $*p^* < 0.05$) have a positive and significant effect on increasing social isolation. Among these factors, social phobia showed the greatest effect on social isolation. In examining the effect on the dependent variable, social phobia (0.536, $*p^* < 0.01$), e-learning (0.512, $*p^* < 0.01$) and social isolation (0.312, $*p^* < 0.01$) directly increased social laziness. In contrast, time wasting had no significant relationship with social laziness (0.020, $*p^* > 0.05$). The research model explained 74.1% of the variance in social laziness ($R^2 = 0.741$), and social isolation, as a strong mediator, strengthened the indirect effects of independent factors on social laziness.

Conclusion

The overall conclusion of the study indicates that e-learning and social phobia caused by COVID-19 lead to increased social laziness by intensifying social isolation. This phenomenon leads to a decrease in participation in group activities and a decrease in academic motivation. Although time wasting was effective on social isolation, it did not have a direct effect on social laziness, indicating the pivotal role of cultural factors (such as the normalization of time wasting in society) as independent variables. Practical implications of these findings include the design of educational programs to enhance face-to-face interactions, psychological interventions to manage social phobia, and a review of e-learning policies. The central warning of the research is that continued social laziness can lead to reduced academic achievement, increased dependence on cyberspace, and weakening human capital in the long term. Also, students at semi-face-to-face universities (such as Payam Noor) were relatively adaptable to the COVID-19 situation due to their previous experience with virtual education, but they were still affected by the consequences of social isolation.

Keywords: e-learning, waste of time, social phobia, social laziness and social isolation

Bibliography

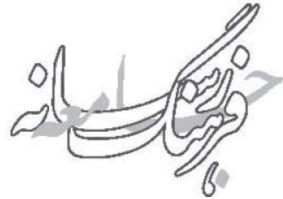
- Abbott, P., & Wallace, C. (2001). *An introduction to the sociology of women* (M. Najm Eraghi, Trans.). Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Abbott, Pamela and Wallace, Claire. (2001) *Sociology of women*, translated by Manijeh Najm Iraqi. Tehran: Nashrani.(in Persian).
- Arjamandania, Alyakbar (2009). "A Reflection on the Phenomenon of Social Laziness" *Special Research Journal on Ethics and Globalization* (Strategic Research Center, No. 48, 37-5.(in Persian)
- Arjamandnia, A. (2009). A reflection on the phenomenon of social loafing. *Ethics and Globalization Research Quarterly*, 48, 37–54. (In Persian)
- Azadeh, M. A., & Arami, S. (2016). The relationship between gender socialization and behavior in social dilemmas. *Psychosocial Studies of Women*, 46, 7–39. (In Persian)
- Azadeh, M. A., & Arami, S. (2017). Factors affecting behavior in situations of conflict between individual and collective interests within the family. *Social Analysis of Order and Social Inequality*, 17, 149–172. (In Persian)
- Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2015), Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2016), investigating the relationship between gender socialization and behavior in social dilemma, *Women's Social Psychological Studies*, No. 46. 7-39(in Persian)
- Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2016), investigation of factors affecting behavior in conflicting situations of individual and collective interest in the family, *social analysis of order and social inequality*, number 17. 172-149. (in Persian)
- Boudon, R. (1998). "Limitations of rational choice theory". *The American Journal of Sociology*; 104. 3.
- Chalabi Masoud (1996) *Sociology of order, description and theoretical analysis of social order*. Tehran: Nashrani. (in Persian)
- Chalabi, M. (1996). *Sociology of order: Explanation and theoretical analysis of social order*. Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Chalabi, M. (2002). *An empirical study of the personality system in Iran*. Tehran: Institute for Cultural, Artistic and Communication Research. (In Persian)
- Chalabi, M., & Jannadleh, A. (2007). Social factors affecting economic success. *Humanities Research Quarterly of Shahid Beheshti University*, Special Issue in Sociology, 53. (In Persian)
- Chalabi, Masoud (2002). *An empirical study of the personality system in Iran*, Tehran: Research Institute of Culture, Art and Communication(in Persian)
- Chalabi, Masoud and Ali Junadele (2006), study of social factors affecting economic success. *Shahid Beheshti University humanities research journal. Sociology special letter. Number 53. (in Persian)*

- Damghanian, H., Mousavi Davoudi, S. M., & Fartash, K. (2017). The relationship between organizational justice and social loafing. *Journal of Organizational Culture Management*, 13(1), 115–133. (In Persian)
- Damghanian, Hossein; Mousavi Davoudi, Seyyed Mehdi; and Firtash, Kiaresh (2016), examining the relationship between organizational justice and social laziness, *Organizational Culture Management Quarterly*, Volume 13, Number 1. 115-133 .(in Persian)
- Digman. John M. (1990) "Personality structure: emergence of the five factor model" *Annual Review of Psychology* 41: 417-440.
- Durkheim, E. (1999). *Suicide* (N. Salarzadeh Amiri, Trans.). Tehran: Allameh Tabataba'i Publishing. (In Persian)
- Durkheim, Emile (1999). *Suicide*, translated by Nader Salarzadeh Amiri, Tehran: Allameh Tabatabai Publications .(in Persian)
- Eagly, A. H. (2009). The his and hers of prosocial behavior: An examination of the social psychology of gender. *American Psychologist*, 644-658.
- Firouzjaian, A. A., & Sharifi Moghaddam, P. (2016). Analysis of academic loafing as social loafing among students of Mazandaran University. *Applied Sociology*, 28(4), 53–70. (In Persian)
- Firoz Jaian, Ali Asghar, Sharifi Moghadam, Parviz (2015), analysis of academic laziness as social laziness among students of Mazandaran University, *Applied Sociology*, 28th year, serial number 86, number 4, pp. 53-70. (in Persian)
- Fisher, M, Twardawski, M, Steindorf, L, Thielmann, I (2021), Stockpiling during the COVID-19 pandemic as a real-life social dilemma: A person-situation perspective, *Volume 91*, April 2021, 104075.
- Ghazi Moradi, H. (1999). *On Iranian egocentrism: A social psychological study of Iranian society*. Tehran: Armaghan Publishing. (In Persian)
- Goldsmith, Jack L.; Posner, Eric A. (2002) "Moral and Legal Rhetoric in International Relations: A Rational Choice Perspective" *Legal Studies* 31: 115-137.
- Hanparvaran, Nazanin and Kaderi, Zahra and Qobadi, Kobra (2013), "Comparison of communication patterns and marital conflicts among married women working in state banks and housewives in Shiraz", *Women's Sociology Quarterly*. The second year, number 2, 103-122. (in Persian)
- Honarparvaran, N., Ghaderi, Z., & Ghobadi, K. (2011). A comparison of communication patterns and marital conflicts between employed married women in state banks and housewives in Shiraz. *Journal of Women's Sociology*, 2(2), 103–122. (In Persian)
- Hoshmand, D. (2014). "Investigating the Relationship between Organizational Prediction, Organizational Commitment and Social Laziness in the New Economy Bank, Publication Conference on Management", *Transformation and Innovation in Management Empowerment*, 1-11.

- Iranlo, Maryam, Guderzi, Pegah (2018), *investigating the relationship between Internet addiction and social isolation and quality of interaction*, Master's thesis, University of Science and Culture.
- Iranlou, M., & Goudarzi, P. (2011). *The relationship between internet addiction, social isolation, and interaction quality* (Master's thesis). University of Science and Culture, Tehran, Iran. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, M. R. (2007). Examining the effect of game situation on behavior in social dilemmas: Testing Chalabi's model. *Social Welfare*, 25, 269–300. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, M. R., & Fooladian, M. (2012). Social loafing and its influencing factors. Tehran: Research Institute for Humanities and Cultural Studies, 132–153. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, M. R., & Hashemi, Z. (2008). A new look at the individualism–collectivism debate in sociology. *Journal of Sociological Studies*, 33, 131–162. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza (2016), investigation of the effect of the game position in the action space on the behavior in the social two-way test of the Chalabi model, *Social Welfare*, No. 25, 269-30. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza and Majid Foladian (2012), social laziness and factors affecting it. *Research Institute of Humanities and Cultural Studies*, 132-153. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza, Hashemi, Zia (2007), A New Look at the Conflict of Individualism and Collectivism in Sociology, *Journal of Sociological Studies*, No. 33, 162-131. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammadreza and Hashemi, Sidzia (2004) Conflict of individual interest and collective interest (social two-way) and the influencing factors. *Journal of Social Sciences* No. 26(in Persian)
- Jiang,L.L.Ghen,Z.,Li,W.J.,Kurths,J(202), Reducing the bystander effect via decreasing group size to solve the collective-risk social dilemma, *Applied Mathematics and Computation*, [Volume 410](#), 1 December 2021, 126445.
- Kakavand, E., Delavar, A., Mozafari, A., & Majidi Ghahroudi, N. (2022). The role of social media functions in users' social capital. *Society, Culture and Media*, 11(44), 97–117. (In Persian)
- Lethill, Daniel. (1994). *Explanation in social sciences (philosophy of social science)*, translated by Abdul Karim Soroush. Tehran: Sarat Publications. (in Persian)
- Liden, R., Wayne, S., Jaworski, R. & Bennett, N. (2004). "Social loafing: A field investigation", *Journal of Management*, 32, 285-304.
- Little, D. (1994). *Explanation in the social sciences: Philosophy of social science* (A. Soroush, Trans.). Tehran: Serat Publishing. (In Persian)
- Mirzaei Hossein (2005), Sociological study of individualism in Iran, doctoral dissertation in sociology of Tehran University(in Persian)

- Mirzaei, H. (2006). *A sociological study of individualism in Iran* (Doctoral dissertation). University of Tehran, Tehran, Iran. (In Persian)
- Mirzaei, Hossein. (2006). "Sociological investigation of individualism in Iran, with emphasis on the survey of residents of Tehran city". PhD in Sociology, University of Tehran, Tehran. (in Persian)
- Mohammadi, S., Jalalpour, S., Yousefi, B., & Ameri Golestani, H. (2022). The relationship between the use of new social networks, political awareness, and social anomie among citizens of Ilam Province. *Society, Culture and Media*, 11(44), 119–144. (In Persian)
- Mohammadi, Sayad, Jalalpour, Shiva, Yousefi, Bahram and Ameri Golestani, Hamed. (2022). Investigating the relationship between the use of new social networks with political awareness and social anomie in the citizens of Ilam province. *Society of Media Culture*, No. 11, Volume 44, pp. 119-144. (in Persian)
- Mohammadzadeh, F., & Rabiei, A. (2012). Pathology of cyberspace: The effect of internet use on students' social isolation. *Socio-Cultural Strategic Studies Quarterly*, 2(6). (In Persian)
- Mohammadzadeh, Fereshte and Rabiei, Ali (2012). Pathology of cyberspace, investigating the effect of internet use on students' social isolation, *Socio-Cultural Strategy Quarterly*, second year, number 6. (in Persian)
- Mohseni, M., Douran, B., & Sohrabi, M. H. (2006). The effects of internet use on social isolation. *Iranian Journal of Sociology*, 7(4), 1–10. (In Persian)
- Mohseni, Manouchehr, Behzad Doran and Mohammad Hadi Sohrabi (2015), Studying the Effects of Internet Use on Social Isolation, *Iranian Journal of Sociology*, Volume 7, Number 4. (in Persian)
- Navah, A., & Boghrat, A. (2013). Socio-cultural factors affecting cooperative and non-cooperative behavior in conflicts between individual and collective interests. *Social Development*, 8(1), 115–150. (In Persian)
- Nawah, Abdul Reza, Bakrat, Abdul Hossein (2013), social-cultural factors affecting the cooperative and non-cooperative behavior of people in conflicting situations between individual interests and collective interests, *Social Development*, 8(1), 115-150. (in Persian)
- Oliveira, B.F., Trintin, R.S. (2021), Social dilemmas in off-lattice populations, *Chaos Solitons & Fractals*, [Volume 144](#), March 2021, 110743
- Qazi Moradi, Hassan (1999) about the self-control of Iranians: a research on the social psychology of Iranian people. Tehran: Armaghane. (in Persian)
- Rezaee Ghadi, Khadijah (2013), the effect of the Internet on identity, doctoral dissertation in sociology, Islamic Azad University, Tehran Central Branch. (in Persian)
- Rezaei Ghadi, K. (2012). *The impact of the internet on identity* (Doctoral dissertation). Islamic Azad University, Tehran Central Branch, Tehran, Iran. (In Persian)

- Saroukhani, B. (1991). *An introduction to the encyclopedia of social sciences*. Tehran: Keyhan Publishing. (In Persian)
- Saroukhani, Bagher (1370). An introduction to the encyclopedia of social sciences, Tehran: Keihan(in Persian)
- Simpson, B., & Van Vugt, M. (1999). Sex differences in cooperation: Integrating the evolutionary and social psychological perspectives. *Advances in Group Processes*, 26: 81–103
- Sun,Q.,Guo,H.,Yu,X.,Zhang,J.,Liu,X.,Jiang,C.,Liu,Y(2021),Morecooperation compensates for lower self-esteem in social dilemmas, *Personality and Individual*
- Van Vugt, M. (2009). Sex differences in intergroup competition, aggression, and warfare: The male warrior hypothesis. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1167: 124–134
- Wang,M.,Pan.Q.,He,M.(2021), The effect of individual attitude on cooperation in social dilemma, [Physica A: Statistical Mechanics and its Applications](#), [Volume 555](#), 1 October 2020, 124424.
- Williams, K. D., & Karau, S. J. (1991) "Social loafing and social compensation: The effects of expectations of co-worker performance" *Journal of Personality & Social Psychology*, 61 (4), p.p 570-581.
- Williams, K.; Harkins, S. G.; Latané, B. (1981). "Identifiability as a deterrent to social loafing: Two cheering experiments". *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(2), 303-311.
- Wood, Alan T. (2004). *Asian Democracy in World History*. London: Routledge.
- Zare Shahabadi, A., Mobaraki, M., & Beiranvand, F. (2018). Analysis of factors affecting social loafing. *Iranian Journal of Social Issues*, 9(2), 91–116. (In Persian)
- Zare Shahabadi, Akbar, Mubaraki, Mohammad, Biranvand Fatemeh (2017), Analysis of Factors Affecting Social Laziness, *Survey of Iran's Social Issues*, 9th Volume, 2nd Issue, pp. 116-91.
- Kakavand, Elaha, Delawar, Ali, Mozafari, Afsanah and Majidi Ghahrodi, Nasim. (1401). The role of social network functions in users' social capital. *Media Culture Society*, Zorah 11, No. 44, 117-97 (in Persian)

سال چهاردهم / پاییز ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

مدل یابی وضعیت تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا بر حسب دوراهی اجتماعی در بین کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام

بهرام نیک بخش^۱، مهران حافظی بیرگانی^۲، صالح صالحی^۳

تاریخ دریافت: ۰۱/۱۲/۹۰، تاریخ تایید: ۰۲/۱/۲۹

DOI: 10.22034/scm.2025.387790.1592

چکیده

هدف تحقیق حاضر مدل یابی وضعیت تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا بر حسب دوراهی اجتماعی در بین کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا توصیفی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه الکترونیکی محقق ساخته است. جهت سنجش اعتبار پرسشنامه از شاخص روایی سازه در راستای تحلیل عاملی ساختاری استفاده شد. جامعه آماری کاربران فعال در شبکه اجتماعی اینستاگرام، در یک نمونه آماری (مرتب سوم)، ۳۸۸ نفری با معیار سنی ۱۸-۵۰ ساله با روش هدفمند استفاده گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌هایی نظیر رگرسیون لجستیک، تحلیل تشخیصی، واریانس و کواریانس چند متغیره و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزارهای SPSS-24 و PLS-SAMART-3 استفاده شد. یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که متغیر تنبلی اجتماعی پس از شیوع کرونا، بیشترین همبستگی را با متغیر تنبلی اجتماعی دارد. همچنین ضرایب مسیر و اثرات کل نشان‌دهنده رابطه علی خطی، شدت و جهت این رابطه با متغیر دوراهی اجتماعی است. تحلیل واریانس و کواریانس چندمتغیره، نیز نشان داد که اثرات عوامل محیطی، فرهنگی، طبیعی و سایبری تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا بر متغیر دوراهی اجتماعی متفاوت است. وضعیت تنبلی اجتماعی، نشان داد که بیشترین تفاوت معنادار بین نمرات دوراهی اجتماعی و تنبلی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا است و همبستگی بین ابعاد تنبلی اجتماعی در تمامی ابعاد شخصیتی، محیطی، فرهنگی و سایبری معنادار است. مدل معادلات ساختاری نیز نشان داد که عوامل شخصیتی تنبلی اجتماعی بیشترین تفاوت را با متغیر دوراهی اجتماعی در ابعاد سه‌گانه محیطی، سایبری و فرهنگی دارد.

واژه‌های کلیدی: تنبلی اجتماعی، دوراهی اجتماعی، ویروس کرونا و اهمال‌کاری

^۱ استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول). nikbakhsh@pnu.ac.ir

^۲ گروه حسابداری، واحد مسجدسلیمان، دانشگاه آزاد اسلامی، مسجدسلیمان، ایران. Me_hafezi@iau.ac.ir

^۳ دکتری جامعه‌شناسی و پژوهشگر حوزه اعتیاد ستاد مبارزه با مواد مخدر. dr.saleh.salehi2024@gmail.com

بیان مسأله

تنبلی اجتماعی علاقه افراد به تلاش کمتر در کار گروهی نسبت به کار شخصی است (ویلیام^۱)، ۱۹۹۳: ۶۹۰؛ بنابراین اولین درس تنبلی به توسعه‌یافتگی، کوشش و پرهیز از اخلاق تنبلی است که به معنای تن‌پروری، کرختی و سستی به‌کاررفته است (هوشمند، ۲۰۱۴). در جامعه‌ای که تنبلی رواج پیدا کند، افراد در زندگی فردی و مناسبات اجتماعی و گروهی همیشه کار امروز خود را به فردا واگذار می‌کنند. انتخاب سریع‌ترین مسیر برای کسب ثروت و شهرت، میزان ساعات بالای استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی در کنار عدم تمایل برای کسب حرفه و کارآفرینی نمونه‌های دیگر تنبلی اجتماعی هستند. در این راستا کاربران شبکه‌های اجتماعی عنصر تأثیرگذاری بر این مقوله هستند (فیروز‌جاییان و مقدم، ۲۰۱۳: ۲). چرا که فناوری‌های نوین نظیر شبکه‌های اجتماعی مجازی باعث تغییر ساختارهای موجود جامعه و ایجاد ساختار جدید است (کاکاوند و همکاران: ۱۴۰۱، ۹۷).

تنبلی اجتماعی جدیداً وارد مباحث جامعه‌شناسی شده است، در تنبلی اجتماعی با شرایطی مواجه هستیم که گروه باعث تضعیف رفتار افراد می‌شود (زارع شاه‌آبادی، ۱۳۹۶). چون انسان‌ها اکثراً به‌صورت گروهی کارها را انجام می‌دهند و تلاش می‌کنند با کمترین هزینه به اهداف مدنظر خود دست یابند. چون از دلایلی که باعث کاهش بهره‌وری در گروه‌ها می‌شود، کم‌کاری افراد هنگام فعالیت در کنار دیگر اعضای گروه است که این پدیده به‌عنوان تنبلی اجتماعی بیان می‌شود و افراد هنگام کار کردن با دیگران تلاش کمتری خواهند داشت (چیدامبارم و تانگ، ۲۰۰۵). برخی جامعه‌شناسان «تنبلی اجتماعی^۲» و کرختی اجتماعی^۳ را هم‌معنی دانسته و رشد کند حرکت افراد در اجتماع را به‌نوعی «تنبلی اجتماعی» نامیده‌اند (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۷۰۷). در این راستا، بحران ناشی از بیماری کرونا می‌تواند با خود بحران بزرگتر در بعد اجتماعی ایجاد نماید.

جدال فرسایشی با همه‌گیری جهانی ویروس کرونا، نتایج ویران‌کننده و خاموشی را در پی داشته و خواهد داشت. این نتایج نگران‌کننده بیشتر از همه متوجه افرادی خواهد بود که در دوران پیش از بیماری کرونا هم آسیب‌پذیر بوده‌اند که این مسأله خود باعث افزایش

¹ Williams

² Chidambaram & Tung

³ laziness social

⁴ inertia social

سرخوردگی و «تنبلی اجتماعی»^۱ می‌شود. اگرچه دوراهی‌های اجتماعی، اهمال‌کاری‌ها و کم‌تحرکی افراد نیز این معضل را به دلیل بحران بیماری کووید ۱۹ تشدید نموده است. چرا که از حیث دوراهی اجتماعی درباره مناقشه فردگرایی و جمع‌گرایی تحقیقاتی ارائه گردید، مثلاً میرزایی (۱۳۸۵) با تعمق در مفهوم فردگرایی ابعاد مختلف آن را موردتحقیق قرار داده است. از نظر ایشان فردگرایی غیراجتماعی و خود مدارانه فرد به دنبال نفع شخصی خوداست و منافع جمعی را فدای منافع فردی خود می‌نماید. چراکه در رویکرد نظم اجتماعی چلبی (۱۳۷۵)(۱۳۷۶) و روسی (۱۳۷۸) وجود حداقلی جهت‌گیری‌های جمعی برای هر جامعه ضروری است و بسیاری از مشکلات اجتماعی ریشه در کمبود جهت‌گیری در سطح کلان برحسب تعهدات جمعی دارد که خود بیانگر مفهوم دوراهی اجتماعی در جامعه است.

برای اصلاح جامعه تنبل نیاز به بازنگری در نگرش افراد بخصوص در بطن خانواده وجود دارد. بخصوص با وجود پدیده‌ای نوظهور بنام اینترنت و فضای مجازی این بازنگری اجتناب‌ناپذیر است. چرا که با ظهور اینترنت تفاوت آشکار بین اشکال ارتباطی مثل ارتباطات شفاهی، نوشتاری، چاپی را تا حدودی از بین می‌رود و اینترنت تمامی این اشکال ارتباطات را با یکدیگر ترکیب می‌کند (رضایی قادی، ۱۳۹۲: ۸) و در بلندمدت استفاده از اینترنت سبب ایجاد احساس تنهایی و کاهش سلامت روانی می‌شود (ایرانلو، ۱۳۹۰). دلیل اصلی تنبلی اجتماعی این است که افراد در کار تیمی احساس بی‌انگیزگی می‌کنند، چون فکر می‌کنند تلاش آنان در نظر گرفته نمی‌شود (دامغانیان و همکاران، ۱۳۹۴) و در این حالت، تنبلی اجتماعی موجب کاهش انسجام گروهی می‌شود (دافی و شاو،^۲ ۲۰۰۰)

دوراهی اجتماعی نیز شرایطی است که افراد بین نفع فردی و نفع جمعی، در کوتاه‌مدت و بلندمدت باید یکی را انتخاب نمایند. چگونگی رفتار اشخاص در این موقعیت‌ها تحت تأثیر عوامل خاصی مثل تنبلی اجتماعی و همه‌گیر شدن روابط سایبری بر بستر اینترنت قرار می‌گیرد که فرد را بر سر دوراهی انتخاب نفع فردی و نفع جمعی قرار می‌دهد. با این توضیح که در رویکرد نظام اجتماعی وجود حداقلی جهت‌گیری‌های جمع‌گرایانه برای هر جامعه‌ای دارای ضرورت است. در این راستا، طبق تحقیقات به‌عمل‌آمده، در جامعه ما این نوع جهت‌گیری جمع‌گرایانه کمتر یافت می‌شود که خود منجر به مشکلات و معضلات اجتماعی در سطح کلان

^۱ social inertia

^۲ Duffy & Shaw

می‌گردد. چرا که در جامعه ایران، بسیاری از افراد دیگر در جامعه رفتارهای فردگرایانه دارند (جوادی یگانه و همکاران، ۱۳۸۴: ۱۴۳).

تنبلی اجتماعی اولین بار توسط شخصی بنام رینگلمن^۱ بکار گرفته شد. نتایج پژوهش او نشان داد که افراد هنگام قرار گرفتن در یک کار گروهی تلاش کمتری در کشیدن طناب از خود نشان می‌دادند (فیروزجاییان و شریفی مقدم، ۱۳۹۹: ۵). تنبلی اجتماعی یکی از اصلی‌ترین معضلات جامعه فردگرایانه امروزی با محوریت مسأله اینترنت به حساب می‌آید که عدم مقابله جدی با آن دوره‌های اجتماعی را خلق می‌کند. فرهنگ یقه‌سفیدی و اتلاف وقت در جامعه امروزی ما به یک امر عادی تبدیل شده است و فرار کردن از کار و زحمت را برای خود، یک نوع زرتنگی قلمداد می‌کنند که بر اساس آمارهای موجود ایرانیان بعد از اعراب جایگاه دوم تنبلی اجتماعی را در جهان دارا می‌باشند (جوادی یگانه و همکاران، ۱۳۹۰). با استفاده از نظر داوزکولاک (۱۹۹۸) ون لانگ و دیگران (۲۰۰۰) ن وگت و دیگران (۲۰۰۰)، دوره‌های اجتماعی رامی توان برحسب شرایطی تعریف کرد که در آن عضو با یک دوره‌ای روبرو است. یکی از این دو مسیر را تقریباً باید اجباری انتخاب کند که این گزینه‌های غیرهمیارانه عبارتند از: جستجوی نفع فردی در مقابل نفع جمعی است.

تنبلی اجتماعی زمانی به وجود می‌آید که فرد در سطح غیرکلان، به دلیل ناهماهنگی در سطح نهادهای اجتماعی و آموزشی رفتاری به نسبت مطلوب دارد اما این رفتار در سطح کلان به نتیجه مطلوب منجر نمی‌شود؛ بنابراین در زمانه‌ای که توسعه و آبادانی هر کشوری در گروه کار و تلاش جمع‌گرایانه هاست، تنبلی اجتماعی می‌تواند به یک معضل اجتماعی برای جامعه تبدیل شود و حرکت جامعه را به سوی آبادانی و توسعه به دلیل واگذاری کارها به آینده با کندی مواجه کند؛ بنابراین تنبلی اجتماعی می‌تواند دلیلی بر افزایش بی‌مسئولیتی‌ها در جامعه باشد که انتخاب مسیر درست از بین دوره‌های اجتماعی نقش بسزایی در کاهش تنبلی اجتماعی داشته باشد.

تنبلی، خواب زیاد و بی‌برنامه شدن در کارکردهای روزانه کاربران اینترنت در ایام کرونا، عادت‌هایی است که ناخواسته در رفتارهای اجتماعی آنان جا گرفته است و سبک زندگی جدیدی را خلق نموده است. در این راستا اهمیت و ضرورت پرداختن به این پژوهش آن است که علیرغم اهمیت زیاد پرداختن به مسئله تنبلی، تاکنون تحقیق جامعی پیرامون ارتباط دوره‌های

^۱ Ringelman

اجتماعی و تنبلی اجتماعی در ایران نشده است، هرچند که برخی از متون درباره خلقیات منفی ایرانیان و در ذیل آن تنبلی اجتماعی موجود است (چلبی، ۱۳۸۳) که به نظر ناکافی است و صرفاً مفاهیم نزدیک با مفهوم تنبلی اجتماعی، مانند سهل‌انگاری، سستی و نیاز به موفقیت (مک کله لند، ۱۹۶۱)، کرختی (باتسن به نقل از چلبی، ۱۳۸۱)، کم‌کاری و کاهش مسئولیت فردی (ویلیامز و کارائو، ۱۹۹۳)، فردگرایی (وود، ۱۹۸۷)، وظیفه‌شناسی (گلدبرگ، ۱۹۹۰)، حس همکاری (دیگمن، ۱۹۹۰)، موردبررسی و تبیین قرار گرفته‌اند. در نتیجه، فقدان پژوهش مستقلی درباره تنبلی اجتماعی و ارتباط آن با دوره‌های اجتماعی، ضرورت بررسی موضوع را بیشتر تبیین می‌نماید، چرا که در عصر اینترنت و افزایش کاربران عیدیده شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی میزان زمان استفاده از اینترنت در طول شبانه‌روز و گوشه‌گیری اجتماعی رابطه‌ای معنادار وجود دارد (محسنی و همکاران، ۱۳۸۵: ۷۲).

بنابراین پژوهش حاضر درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که آیا عوامل تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوره‌های اجتماعی در بین کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام متفاوت است؟ برای تبیین این مسأله، در این پژوهش هدف این است که تنبلی اجتماعی را برحسب نوع انتخاب دوره‌های اجتماعی (در ابعاد فردی، محیط کنش‌گری و عامل موقعیتی) شناسایی و تفاوت این متغیرها را با در نظر گرفتن شرایط پاندمیک شیوع ویروس به دست آوریم تا معین شود که چقدر تنبلی اجتماعی وجود دارد، چه نوعی از تنبلی اجتماعی و در چه سطحی (شخصیتی، محیطی، فرهنگی و سایبری) بیشتر در بین کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام رواج دارد؟ چا که در عصر جدید که این شبکه‌ها، نقش مهمی در ارتباطات پیدا کرده‌اند و فضای مجازی، عرصه تبادلات گوناگون فردی و اجتماعی شده است، لازم است که به نقش آن‌ها بیشتر پرداخته شود (محمدی و همکاران؛ ۱۹۰، ۱۴۰۱).

فیشر^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیق خود با عنوان دوره‌های اجتماعی در طول بیماری همه‌گیر COVID-19 به‌عنوان یک معضل اجتماعی در زندگی واقعی، به این نتایج دست یافتند که شخصیت افراد در دوره‌های اجتماعی تأثیرگذار است و رابطه معناداری بین مشارکت، شخصیت فردی و دوره‌های اجتماعی وجود دارد. همچنین جیانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیق دیگری با عنوان، کاهش اثر تماشاچیان از طریق کاهش اندازه گروه برای حل دوره‌های اجتماعی با خطر جمعی، به این نتایج دست یافتند که پویایی تماشاگران بستگی به عملکرد

¹ fischer

² jiang

سایرین در گروه دارد، وقتی دیگران مشارکت کمتری داشته باشند میل و اشتیاق به مشارکت هم کم‌رنگ می‌شود و در این ارتباط شکست هدف جمعی را جذاب می‌کند.

سان^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان، همکاری بیشتر عزت‌نفس پایین را در معضلات اجتماعی جبران می‌کند؟ به این نتایج دست یافتند که سطوح پایین عزت‌نفس به جای هویت اجتماعی یا مقایسه اجتماعی، انگیزه قوی‌تری را برای به دست آوردن وابستگی اجتماعی ایجاد می‌کند. این یافته‌ها رابطه جبرانی بین عزت‌نفس و همکاری در تعامل اجتماعی را نشان می‌دهد. همچنین الیورا^۲ و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان دوراهی اجتماعی در بین مردم خارج از شبکه گروهی به این نتایج دست یافتند که در جمعیت‌های بیرون از شبکه خودی، استراتژی‌های رقابتی ممکن است در مفهوم فضای پیوسته از یکدیگر جدا شوند که این فرصت را برای مشارکت و رقابت سازنده فراهم می‌کند.

وانگ^۳ و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیقی با عنوان، تأثیر نگرش فردی بر همکاری در دوراهی اجتماعی به این نتایج دست یافتند که افزایش سرمایه‌گذاری در اجتماع می‌تواند منجر به همکاری بیشتر در صورتی شود که جامعه بیش‌ازحد سخت‌دل نباشد. لیدمن^۴ و همکاران (۲۰۰۴)، در تحقیقی با عنوان تنبلی اجتماعی، تحقیقات میدانی نتایج آنان نشان داد که همان‌طور که در سطح فردی فرض شده بود، افزایش در وابستگی وظایف و کاهش در شفافیت کاری و عدالت توزیعی با افزایش وقوع تنبلی اجتماعی ارتباط دارد و در سطح گروهی بزرگ شدن گروه و کاهش پیوستگی و انسجام گروه با افزایش سطح تنبلی اجتماعی ارتباط دارد. نتایج یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که تصورات اعضای گروه از تنبلی همکارشان با تنبلی اجتماعی کاهش یافته ارتباط دارد.

زارع، مبارکی و بیرانوند (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان، تحلیل عوامل مؤثر بر تنبلی اجتماعی به این نتایج دست یافتند که نبود انگیزه پیشرفت و غضب اخلاقی در سطح خرد و بیگانگی سیاسی و عام‌گرایی در سطح کلان با 0.48 درصد تبیین، مهم‌ترین تبیین‌کننده‌های تنبلی اجتماعی است. جوادی یگانه و فولادیان (۱۳۹۱)، در تحقیقی با عنوان تنبلی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن به مطالعه تنبلی اجتماعی در چارچوب نظریه انتخاب عقلانی پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که حداقل میزان گرایش به تنبلی در میان شهروندان تهرانی ۲۰

¹ sun

² Oliveira

³ wang

⁴ Leiden

درصد می‌باشد. نتایج تحقیقات جوادی یگانه و همکاران (۱۳۹۰)، نیز نشان می‌دهد که میزان تنبلی مردم در ایران ۷۸ درصد است، این در حالی است که این میانگین در میان کشورهای جهان ۴۷ درصد است. آزاده و آرامی (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان، بررسی عوامل مؤثر بر رفتار در موقعیت‌های متعارض نفع فردی و جمعی در خانواده، به این نتایج دست یافتند که: میزان پذیرش باورها و هنجارها، زمینه‌ساز عدم تعادل بهینه همکاری در موقعیت‌های طراحی شده است؛ به‌گونه‌ای که راهبرد غالب افراد نمونه پژوهش، همکاری خود-عدم همکاری دیگری است. اعظم آزاده و آرامی (۱۳۹۵)، در پژوهش خود با عنوان، بررسی رابطه جامعه‌پذیری و رفتار در دوراهی اجتماعی، دریافتند که جامعه‌پذیری، اخلاق مراقبت و آگاهی از نقش جمع‌گرایی رابطه معناداری با رفتار افراد مورد مطالعه، در موقعیت دوراهی اجتماعی مدنظر داشته‌اند.

نواح و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان، عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر رفتار همیارانه - غیرهمیارانه افراد در موقعیت‌های متعارض میان منافع فردی و منافع جمعی، توسعه اجتماعی، به این نتایج دست یافتند که بین دوراهی اجتماعی و فردگرایی رابطه معناداری وجود دارد.

علی‌اکبر ارجمندنی (۱۳۸۸) نیز در مقاله‌ای با عنوان، تأملی بر پدیده تنبلی اجتماعی، بیان نمود که علیرغم عنوان موضوعی، «اجتماعی» بودن تنبلی دیده نشده است و تنها بحث پخش مسئولیت و عدم همکاری در گروه مورد بررسی قرار گرفته است.

جوادی یگانه و هاشمی (۱۳۸۷)، در تحقیقی دیگر با عنوان، نگاهی جدید به مناقشه فردگرایی و جمع‌گرایی در جامعه‌شناسی، بیان نمودند که فردگرایی و جمع‌گرایی از گرایش‌های تعیین‌کننده‌ای است که در تحلیل کنش‌ها و نگرش‌های اجتماعی نقش اساسی دارد. این مقاله به بررسی مفهوم دوراهی اجتماعی به‌عنوان یکی از جدیدترین مفاهیم ارائه شده در مناقشه فردگرایی و جنگ را می‌پردازد، چرا که دوراهی اجتماعی نام خاصی از تعارض میان منافع جمعی و فردی است که در آن برای هر فرد صرف‌نظر از انتخاب دیگران گزینه انتخاب نفع فردی است.

جوادی یگانه (۱۳۸۶)، در تحقیقی با عنوان، بررسی اثر موقعیت بازی در فضای کنش بر رفتار در دوراهی اجتماعی آزمون مدل چلبی، بیان نمود که برای بررسی رفتارها در دوراهی اجتماعی می‌توان روابط و موقعیت‌های کنش را از تعیین‌کننده‌ترین عوامل رفتار دانست.

قاضی مرادی (۱۳۷۸)، در کتاب خود در پیرامون خودمداری ایرانیان ۱۳۷۸ برخی از ابعاد رفتاری شخصیت خودمدارانه را چنین فهرست کرده است: استغراق در زندگی و دنباله‌روی نفع شخصی برای رفع آنی نیازها می‌داند (در راستای دوراهی اجتماعی). چرا که دوراهی اجتماعی در چارچوب نظریه انتخاب عاقلانه به تعارض منافع فردی و جمعی نظر دارد آنگاه که تعقیب به نفع فردی از سوی کثیری از افراد به زیان همه افراد و از جمله خود آن افراد منجر می‌شود. در میان عوامل مؤثر بر افراد در دوراهی اجتماعی مدل فضای کنش ارائه شده توسط مسعود چلبی به تأثیر هنجارها روابط حاکم در مناطق حدی چهارگانه بر رفتار در دوراهی اجتماعی می‌پردازد یافته‌های این تحقیق نشان از تأیید تأثیر مدل و نیز برتری آن بر مدل‌های ارائه شده دیگر دارد.

مبانی نظری تحقیق

با توجه به نظریه نظام کنش چهارگانه پارسنز می‌توان گفت که چنانچه کنشگران اجتماعی بر اساس عام‌گرایی که در قالب انتظارات نقشی و الگوهای هنجاری نمایان است، اقدام به تصمیم‌گیری نمایند، موجب افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی خواهد شد. در غیر این صورت اگر افراد جامعه رفتارهای خود را بر اساس روابط خاص گرایی ارائه نمایند در انجام فعالیت‌های خود کاهلی کرده و انگیزه‌ای برای انجام وظایف خود به شیوه صحیح نخواهند داشت، که این عمل به صورت غیرمستقیم بر عامل تنبلی اجتماعی مؤثر است. بر این اساس، تنبلی اجتماعی که قابل‌رؤیت است، می‌توان به کل مسائل اجتماعی (از جمله کاربران شبکه اجتماعی در فضای مجازی) تعمیم داد (چویی^۱، ۲۰۰۳).

با استفاده از چارچوب نظریه انتخاب عقلانی، می‌توان برای تنبلی اجتماعی دو بعد در نظر گرفت: تنبلی اجتماعی وضعیتی است که فرد بین دو انتخاب صاحب‌اختیار است، یکی لذت آنی^۲ و دیگری نفعی شخصی در آینده که برای کسب آن نفع، باید از این لذت گذشت. همچنین تمديد یا طولانی نمودن وضعیت فعلی و عدم تمایل به تغییر وضعیت یا انتخاب لذت آنی بر نفع فردی توسط عامل کنش گر (جوادی و همکاران، ۱۸۹: ۱۱۳). به اعتقاد آنتونی گیدنز کنشگران رفتاری را به اجرا می‌گذارند که برایشان خوشایند و باب میلشان است. ریمون بودن نیز در کتاب *منطق اجتماعی* (۱۳۶۴)، تنبلی اجتماعی را نتیجه نظام وابستگی متقابل می‌داند؛ یعنی رفتار افراد در بعد فردی نتیجه مطلوب دارند ولی در بعد جمعی طور دیگری است (جوادی و

^۱ Choi

^۲ dilemma

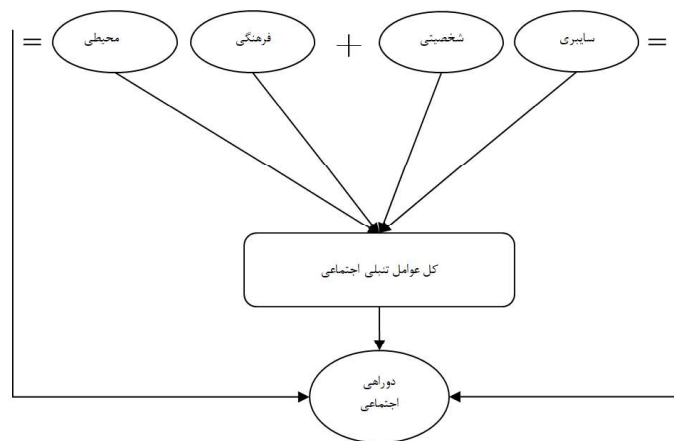
همکاران، ۱۸۹: ۱۱۳). همچنین نظریه کلمن درباره نظام‌های اجتماعی، کنشگران و منابع هستند. منابعی که کنشگران بر آن‌ها تسلط و اشرافیت دارند. در این راستا ایده اصلی اینجاست که افراد در جستجوی نفع فردی بوده و به طریقی عمل می‌کنند که قصد دارند سود حاصل از منابع و کنش‌های خود را به حداکثر برسانند. همچنین بر اساس نظریه کلمن، رفتار افراد متأثر از انگیزه افراد، محدودیت‌های محیطی و زمینه کنش میان افراد است. بر این اساس تنبلی اجتماعی خود کنشی است که علاوه بر این که انگیزه‌های فردی در آن وجود دارد، ولی در بستر و شرایط جامعه بروز پیدا می‌کند. در واقع تنبلی اجتماعی، کنشی هدفمند اما در بستر محدودیت‌های محیطی صورت می‌گیرد. عدم تحرک فرد آن هم در عصر استفاده از اینترنت، علاوه بر محاسبه سود و زیان، تحت تأثیر ویژگی‌های فردی و محیطی است. در تنبلی اجتماعی با موقعیتی مواجه هستیم که عضویت در گروه باعث می‌شود رفتار شخص تضعیف شود؛ به عبارت دیگر فرد در گروه تلاش کم‌تری از خود نشان می‌دهد، درحالی‌که فرد در موقعیت‌های انفرادی این بی‌تحرکی را از خود نشان نمی‌دهد (فیروز جاییان و شریفی مقدم، ۱۳۹۹: ۱۲).

بسیاری از محققان و پژوهشگرانی که به مطالعه و شناسایی عوامل اثرگذار بر جهت‌گیری‌های فردی یا جمعی افراد و رفتار همیارانه یا غیرهمیارانه آن‌ها، پرداخته‌اند، به نقش دوراهی اجتماعی به‌عنوان عاملی اثرگذار در این موقعیت‌ها اشاره کرده‌اند (ون و وگت، ۲۰۰۹، ایگلی، ۲۰۰۹). بالیت و ون وگت (۲۰۱۱)، نیز برای بررسی رابطه جنسیت و همکاری در موقعیت‌های دوراهی اجتماعی در تحقیق خود نشان داده‌اند در گروه‌هایی که متشکل از ترکیبی از زنان و مردان بود، میزان همکاری زنان به‌مراتب بیشتر از مردان است. از نظر «سیمپسون» و «ون وگت»، یک دوراهی موقعیتی است که در آن تعارضی بین خواسته‌های فردی و خواسته‌های جمعی، رخ می‌دهد (سیمپسون و ون وگت: ۱۹۹۹). یک دوراهی موقعیتی است که یک کنشگر می‌تواند با آن روبه‌رو شود و البته به دست آوردن نفع بالاتر در آن او را با انتخاب نسبتاً دشواری روبه‌رو می‌کند. یعنی با دوراهی‌ای که یک‌طرف آن نفع آنی است و طرف دیگر نفع درازمدت. دنبال کردن نفع آنی می‌تواند هزینه‌ها و زیان‌هایی برای فرد به دنبال داشته باشد و از نفع درازمدت وی بکاهد؛ اما این ویژگی ذاتی دوراهی است که فرد را با یک وضع دشوار و مخمضه روبه‌رو می‌کند که هر یک از دو انتخاب برای او مزایا و مضاری دارد و به‌راحتی نمی‌تواند یکی از این دو را انتخاب کند. درنهایت دوراهی اجتماعی، موقعیتی است که در آن هر کنشگر عضو یک گروه یا جامعه، در آن موقعیت با دو گزینه روبه‌رو است و یکی از دو گزینه را

(تقریباً اجباری) باید انتخاب کند (جوادی یگانه، ۱۳۸۷: ۱۳۵ و ۱۴۸). در این راستا، نظریه بازی نیز نظریه‌ای برگرفته از رویکرد انتخاب عقلانی است.

در این نظریه میان عقلانیت پارامتریک و عقلانیت استراتژیک تفاوت گذاشته می‌شود. در عقلانیت پارامتریک، فرد به دنبال بهترین شقوق ممکن است و انتخاب‌ها و رفتارهای سایر افراد، تأثیر چندانی در انتخاب او نخواهد گذاشت، اما در عقلانیت استراتژیک، تصمیم فرد مبتنی بر تصمیمات کنشگران و بازیگران دیگر است. این شق از عقلانیت، بیشتر در زندگی اجتماعی کارایی دارد (لیتل، ۱۳۷۳: ۸۱).

مطابق با نظریه نقش‌های اجتماعی ایگلی، زمانی که افراد در نقش خاصی قرار دارند آگاهی از انتظارات آن نقش به معنای برخورداری افراد از دانش نسبت به انتظارات جامعه از آن‌ها و عملکرد بر اساس همان دانش است مطابق با این تعریف، رفتار افراد در موقعیت‌های دوراهی، محصول آگاهی آن‌ها از انتظاراتی است که دیگران از آن‌ها به جهت قرار گرفتن در نقش‌های خاص، دارند که این آگاهی به‌نوبه خود محصول فرآیندهای جامعه‌پذیری است که توسط افراد، رفتار خاصی را در موقعیت‌های گوناگون از افراد انتظار دارند (آبوت و والاس، ۱۳۸۰، ۳۱۲). در این راستا بر اساس متغیرهای اخذ شده در بخش چهارچوب نظری و با تکیه بر ادبیات و پیشینه تحقیق، مدل، فرضیات و سؤالات تحقیق به شکل ذیل ارائه می‌گردد:

نمودار ۱. مدل نظری تحقیق

(منبع: استدلال نویسنده)

فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد عوامل تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است.

فرضیات فرعی

- به نظر می‌رسد عوامل شخصیتی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است.
- به نظر می‌رسد عوامل فرهنگی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است.
- به نظر می‌رسد عوامل محیطی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است.
- به نظر می‌رسد عوامل سایبری تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است.

سؤالات تحقیق

- آیا عوامل تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است؟
- آیا عوامل شخصیتی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است؟
- آیا عوامل فرهنگی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است؟
- آیا عوامل محیطی تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است؟
- آیا عوامل سایبری تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد از شیوع کرونا برحسب دوراهی اجتماعی متفاوت است؟

تنبلی اجتماعی: تنبلی اجتماعی زمانی شکل می‌گیرد که یک فرد در انجام وظایف خود در یک کار گروهی کوتاهی می‌کند و بدون تناسب با تلاش خود از نتایج کارش بهره می‌برد (وانگ^۱، ۲۰۱۸). تنبلی به معنای تن‌پروری و سستی است. بعضی از جامعه‌شناسان «تنبلی اجتماعی^۲» و رخوت اجتماعی^۳ را هم‌معنی دانسته و رشد کاهنده جامعه را نتیجه «تنبلی اجتماعی» می‌دانند. در این تعاریف عبارت‌هایی نظیر عدم قبول تحولات جدید و پذیرش تداوم حرکت‌های نامناسب با زندگی اجتماعی را از ویژگی‌های «تنبلی اجتماعی» می‌دانند (ساروخانی، ۲۰۱۲: ۷۰۷).

دوراهی اجتماعی: دوراهی، وضعیتی است که در آن بین خواسته‌های فردی و خواسته‌های گروهی، تضاد وجود دارد (سیمپسون و ون وگت، ۱۹۹۹). دوراهی اجتماعی، موقعیتی است که در آن هر کنشگر عضو یک گروه یا جامعه، در آن وضعیت با دو گزینه مواجه است و باید یکی از دو گزینه را (تقریباً اجباری) برگزیند. غیرهمیارانه که به دنبال نفع فردی است و همیارانه که به دنبال نفع جمعی است (جوادی یگانه، ۱۳۸۷: ۱۳۵ و ۱۴۸). دوراهی اجتماعی، ابزاری برای اعلام نگرانی برای رفاه دیگران است که به‌نوعی یک جهت‌گیری و جنبه جمعی دارد (اینگلی و استفان، ۱۹۸۴).

اهمال کاری: اهمال کاری یعنی کاری را که تصمیم به اجرای آن داریم به آینده موکول کنیم (الیس، ۲۰۰۱). اهمال کاری به گونه تحت‌اللفظی به معنی فردا است. هم‌معنی‌های آن شامل مسامحه، دودلی، به تأخیر اندازی و به عقب انداختن انجام کاری به‌ویژه به علت بی‌دقتی عادت، یا تنبلی و به تعویق انداختن امورات است (استیل، ۲۰۰۵).

میل به موفقیت: برحسب نظریه دیوید مک کله لند، میل به کسب موفقیت ایجاد ارتباط با دیگران و نیاز به تصاحب قدرت و انگیزش است. کسانی که میل به کسب موفقیت در آن‌ها زیاد است، اهل بردو باخت‌های سنگین نیستند، به‌هیچ‌وجه دوست ندارند که در فرایند موفقیت شانس بیاورند؛ زیرا موقعیتی که در سایه شانس به دست آید هیچ جذابیتی برای آن‌ها به همراه نخواهد داشت. این افراد بیشتر به دنبال انجام کارهایی هستند که در اصطلاح رقابت‌طلبانه باشند (مک کله لند، ۱۹۷۱: ۳۴).

فقدان نظارت: وجود یا نبود نظارت دقیق، احتمال گرفتار شدن، قطعیت تنبیه بعد از تنبلی و نسبت زیان پس از تنبیه به سود عمل در صورت دیده نشدن و به‌سلامت در رفتن،

¹ wang

² laziness social

³ inertia social

همه، عوامل محیطی و موقعیتی (بر اساس نظریه کنش پارسونز) هستند که در سطح گروهی بر تکوین کنشگر مؤثرند. این مفهوم ناظر بر وضعیتی است که در آن وجود برخی ساختارها یا نوع روابط میان ساختارهای مختلف وضعیتی را پدید می‌آورند که در آن امکان تنبلی بر امتناع از آن می‌چربد. در واقع، شرایط ساختاری جامعه خود، مشوق کنشگران اجتماعی در امتناع از پذیرش و عمل به قوانین و هنجارهای اجتماعی هستند.

بیگانگی اجتماعی: عبارت است از وضعیتی برای افراد که، احساس می‌کنند نظام اجتماعی که در آن زندگی می‌کنند خردکننده است و برخلاف نیازمندی‌هایشان است، به طوری که باعث جدایی و عدم تعلق آنان شده است و حتی بعضاً سعی در نفی نظام اجتماعی و هنجارهای حاکم بر آن دارند (تاویس به نقل از ربانی، ۱۳۷۲).

احساس بی‌قدرتی^۱: به وضعیتی گفته می‌شود که فرد احساس می‌کند در وضعیت‌های اجتماعی و کنش متقابل خود تأثیرگذاری لازم را ندارد و توانایی تحت تأثیر قراردادن محیط اجتماعی خود را ندارد (ستوده، ۱۳۸۰).

احساس خوداثربخشی: یک فرآیند ذهنی و ادراکی است که شامل شناسایی هدف، برآورد تلاش و توانایی‌های لازم برای رسیدن به هدف می‌شود (استیپک و وایز، ۱۹۸۱). این احساس متوجه مهارت‌های فردی نیست، بلکه بر قضاوت‌های فرد در مورد اینکه با مهارت‌هایش قادر به انجام چه امور و کارهایی است می‌پردازد (باندورا، ۱۹۸۶). احساس خوداثربخشی را می‌توان در ارتباط معکوس با میزان تنبلی اجتماعی لحاظ کرد، چرا که پایین بودن این احساس می‌تواند باعث پناه بردن شخص به اندیشه‌ها و ذهنیات تقدیرگرایانه شده و از این راه بر میزان تنبلی اجتماعی بیفزاید.

تقدیرگرایی: در میان ارزش‌های فرهنگی ایرانیان، تقدیرگرایی جایگاه مهمی دارد (مقدمه مرتضی مطهری بر انسان و سرنوشت، ۱۳۶۷)، تقدیرگرایی عبارتست از: «درک فرد نسبت به عدم توانایی‌اش در مورد کنترل آینده» (راجرز، ۱۹۶۶: ۲۷۳).

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ روش‌شناسی، جزء تحقیقات توصیفی است که برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش پیمایشی استفاده گردید. جامعه آماری این تحقیق کاربران فعال شبکه اجتماعی

^۱ Powerlessness

اینستاگرام ۱۸-۵۰ ساله، در یک نمونه آماری ۱۱۰۰ نفری با استفاده از ابزار پرسشنامه ساختارمند با روش نیمه تصادفی، نیمه هدفمند یا قضاوتی استفاده گردید.

بدین گونه که ابتدا با روش تصادفی ساده این تعداد کاربر فعال در صفحات علمی و اجتماعی شبکه اجتماعی اینستاگرام انتخاب و سپس با روش هدفمند برای این تعداد در بخش دایرکت خواسته شده که آیا تمایل به همکاری در گردآوری داده‌ها دارند یا خیر؟ از تعداد ۱۱۰۰ نفر ۶۰۰ نفر پاسخ مثبت دادند و در نهایت پس از جمع‌آوری اطلاعات سنی و تحصیلات ۴۲۰ نفر به‌عنوان جمعیت نهایی و هدف انتخاب و پرسشنامه‌ها از طریق ایمیل و یا ارسال الکترونیکی لینک پرسشنامه ارسال گردید. ۳۲ نفر از کاربران به سؤالات پرسشنامه پاسخ ندادند و در مجموع ۳۸۸ نفر در پاسخگویی به سؤالات همکاری نمودند که تجزیه و تحلیل داده‌ها به‌صورت توصیفی و استنباطی بر این اساس صورت گرفت.

در ادامه برای آنالیز دیتای آماری از آزمون‌هایی مثل رگرسیون لجستیک، واریانس و کواریانس چند متغیره، تحلیل تشخیصی و تحلیل معادلات ساختاری بر بستر نرم افزارهای SPSS-24 و PLS-SAMART-3 تجزیه و تحلیل آماری به عمل آمد.

در این راستا برای نحوه ساخت عوامل تنبلی اجتماعی، عواملی نظیر عامل شخصیتی با گویه‌های (هوشیاری یا ناهوشیاری، شخصیت فطری یا آموختنی، شخصیت متأثر از عوامل درونی یا بیرونی، تمایل یا عدم تمایل به موفقیت)، عامل فرهنگی با گویه‌های (اهمال کاری، وراثت، تقدیرگرایی و خوداثربخشی)، عامل محیطی با گویه‌های (بیگانگی اجتماعی، بی‌هنجاری، بی‌قدرتی و فقدان نظارت) و عامل سایبری با گویه‌های (آموزش‌های الکترونیک، انتشارات دیجیتال، بانک‌های اطلاعاتی دیجیتالی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی) و سپس چگونگی متفاوت بودن آن با متغیر دوراهی اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته^۱ (بعد فردی، محیط کنش‌گری و عوامل موقعیتی) بررسی و بر این اساس اطلاعات لازم جمع‌آوری گردید.

در این راستا به‌منظور سنجش عوامل تشکیل‌دهنده تنبلی اجتماعی در هر دو حالت ذکرشده از ابزار پرسشنامه با ۱۶ گویه بهره‌برداری گردید. قبل از گردآوری داده‌های تخصصی منوط به این شاخص و بر اساس تحقیقات به‌عمل‌آمده ابزار تنبلی اجتماعی محقق ساخته متناسب با ارتباط و پیوستار آماری با متغیر دوراهی اجتماعی تشخیص داده شد.

^۱ با علم بر این‌که متغیر دوراهی اجتماعی یک متغیر کیفی است و این‌که چقدر بین گویه‌های آن، ناشی از تأثیرات آن بر تنبلی اجتماعی افتراق وجود دارد، در مدل پژوهش استفاده شده است؛ بنابراین هدف رتبه‌بندی گویه‌ها در متغیر دوراهی اجتماعی نیست.

بنابراین در بخش متغیر مستقل دوراهی اجتماعی، شاخص سازی و بر اساس نظریه نظام کنش چهارگانه پارسنز، نظریه انتخاب عقلانی، نظریه بازی، نظریه کنش کلمن و نظریه انتخاب کنشگران گیدنز طراحی و همچنین برای سنجش مؤلفه‌های دوراهی اجتماعی در این تحقیق ابزار پژوهش بدین گونه ساخته شد: در بخش ابعاد فردی، محیط کنش‌گری و عوامل موقعیتی مجموعاً ۱۵ گویه با طیف لیکرت بهره‌برداری گردید.

همچنین برای سنجش روایی پرسشنامه، از شاخص روایی سازه یا معیار برحسب تحلیل عاملی مدل پژوهش استفاده شد که مقدار آزمونی شاخص کیزر و مایر^۱ حاکی از متفاوت بودن گویه‌ها با مقدار بار عاملی ویژه^۲ است که خود بیانگر واقعی و دقیق بودن ابزار تحقیق با استفاده از گویه‌های استاندارد و خود ارزیاب است.

از طرفی دیگر چون عوامل ۴ گانه در این مدل، ابعاد تنبلی اجتماعی را قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا نشان می‌دهد، بنابراین از تحلیل عاملی مرتبه ۲ استفاده گردید. از طرفی دیگر، قبل از ورود به بحث مدل ساختاری، برای بررسی کیفیت و اعتبار مدل از شاخص بررسی اعتبار حشو یا افزونگی^۳ جهت اندازه‌گیری کیفیت مدل ساختاری استفاده شد. مقادیر مثبت این شاخص بیانگر کیفیت استاندارد و قابل قبول ساختاری می‌باشد (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۲، به نقل از قاضی رهبر و همکاران، ۹۳). همچنین نتایج نشان داد که مقادیر این شاخص مربوط به ابعاد ۴ گانه تنبلی اجتماعی بزرگتر از عدد صفر است و می‌توان گفت که مدل مورد بررسی از اعتبار خوبی برخوردار است

یافته‌های پژوهش

نتایج توصیفی در خصوص جنسیت کاربران مشخص نمود که از بین تعداد ۳۸۸ نفر پاسخگوی نهایی ۲۴۱ نفر زن (۰/۶۲) و ۱۱۷ نفر مرد (۰/۳۸) بوده‌اند.

همچنین در خصوص وضعیت سنی کاربران اطلاعات حاصله مؤید آن است که بیشترین درصد پاسخگویان (۰/۵۴) در گروه سنی ۱۸-۲۸ سال بوده است و ۰/۴۶ درصد از کاربران مورد مطالعه از سنین ۲۹ سال و بالاتر برخوردار بودند. ۰/۱۹ درصد دارای تحصیلات

^۱ KMO

^۲ Eigenvalue

^۳ Redundancy

کارشناسی‌ارشد و دکتری تخصصی (کمترین) و ۰/۸۱ درصد (بیشترین) کاربران دانشجو و یا فارغ‌التحصیل در مقطع کارشناسی بودند.

همچنین ۰/۴۶ درصد از پاسخگویان در مجموع شاغل و ۰/۵۴ درصد نیز دانشجو و بدون شغل فعال بودند. در رابطه با میزان استفاده روزانه از اینترنت در شبکه‌های اجتماعی مجازی ۴۱/۷ درصد تا ۴ ساعت در روز، ۰/۵۱ بین ۴ تا ۶ ساعت استفاده روزانه و الباقی نیز بیش از ۶ ساعت در روز آنلاین و از شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی استفاده می‌نمایند.

جدول ۱. نسبت آماری متناسب با متغیر دوراهی اجتماعی

f	vif ^۴	عملکرد ماتریس ساختار ^۳	F square	اثرات کل ^۲	ضرایب مسیر ^۱	تنبلی اجتماعی
۹/۸۱۲	۱/۳۱۰	۰/۷۱۴	۰/۰۲۱	۱/۱۸۳	۱/۱۸۳	قبل از شیوع کرونا
۱۴/۲۱۳	۱/۱۰۷	۰/۹۱۲	۰/۲۶	۱/۱۹۱	۱/۱۹۱	بعد از شیوع کرونا
۱۵/۰۰۲	۱/۰۰۱	۰/۸۴۳	۱/۰۰۸	۱/۱۵۷	۱/۱۵۷	قبل و بعد از شیوع کرونا

مطابق جدول شماره (۱)، ماتریس ساختار مطابق تحلیل تابع تشخیصی نشان می‌دهد که متغیر تنبلی اجتماعی بعد از شیوع کرونا با ضریب (۰/۹۱۲) بیشترین همبستگی را با متغیر تنبلی اجتماعی دارد. متغیر تنبلی اجتماعی در بخش (f square)، بیشترین مقدار یعنی (۰/۲۶) درصد از تغییرات دوراهی اجتماعی را تبیین می‌کند.

همچنین مقدار آزمون (z) بیش از (۱/۰۰) بیانگر برآوردهای درست‌نمایی دقیق در شرایطی خاص از توزیع نرمال مدل ساختاری دارد. هر دو ضرایب مسیر و اثرات کل نشان‌دهنده رابطه علی خطی، شدت و جهت این رابطه با متغیر دوراهی اجتماعی است.

شاخص (f square) حاکی از مقدار پیش‌بینی رفتار متغیر دوراهی اجتماعی توسط متغیر تنبلی اجتماعی دارد. آماره آزمون (VIF) از عدد ۱ بزرگتر است، نشان‌دهنده وجود هم

¹ Path- coefficients

² Total effects

³ Structure Matrix

⁴ Collinearity statistics

خطی چندگانه بین عوامل تنبلی اجتماعی و دوراهی اجتماعی در حد قابل قبول و مطلوب هست. ضرایب مسیر و اثرات کل متغیر مستقل تنبلی اجتماعی را در هر دو حالت در حد استاندارد نشان می‌دهد.

جدول ۲. اثرات بین آزمودنی‌های متغیرهای تحقیق^۱

Partial Eta Squared	Sig.	F	متغیر وابسته	
۶۴/۱	۰/۰۰۵	۲/۰۱۲	دوراهی اجتماعی	مدل اصلاح شده ^۲
۱/۰۰	-	-	تمام عوامل	
۰/۰۳۲	۰/۰۰۰	۲/۳۰۲	دوراهی اجتماعی	تنبلی اجتماعی قبل از کرونا
۰/۰۵۸	-	-	تمام عوامل	
۰/۰۱۲	۰/۰۰۲	۲/۰۱۲	دوراهی اجتماعی	تنبلی اجتماعی بعد از کرونا
۱/۰	-	-	تنبلی اجتماعی	

مسیر انجام آزمون تحلیل واریانس و کواریانس چندمتغیره در جدول شماره (۲)، نشان داد که اثرات عوامل محیطی، فرهنگی، طبیعی و سایبری تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا بر متغیر دوراهی اجتماعی متفاوت است. ضریب تعیین تعدیل شده برای متغیر دوراهی اجتماعی برابر ۶۴/۱ در صد است. به بیان دیگر ۶۴/۱ درصد از تغییرات عوامل چهارگانه متغیر تنبلی اجتماعی در حالات دوگانه قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا را به خوبی تبیین می‌نماید.

جدول ۳. بررسی تفاوت بین متغیرهای تنبلی اجتماعی و دوراهی اجتماعی

ردیف	نام متغیر	۱	۲	۳	۴
۱	تنبلی اجتماعی	-			
۲	قبل از شیوع کرونا	۰/۴۵۸	-	-	-
۳	بعد از شیوع کرونا	۰/۰۴۶	۰/۴۵۲	-	-
۴	دوراهی اجتماعی	۰/۱۰۳	۰/۱۴۲	۱/۱۳	۰/۵۰۶

جدول شماره (۳) بررسی چگونگی متفاوت بودن وضعیت تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد شیوع کرونا با دوراهی اجتماعی، نشان می‌دهد که بیشترین تفاوت معنادار بین نمرات

^۱ Tests of Between-Subjects Effects

^۲ Corrected Model

دوراهی اجتماعی و تنبلی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا (۱/۱۳) است. همبستگی بین متغیرهای دوراهی اجتماعی و تنبلی اجتماعی را نشان می‌دهد، این مقادیر جذر میانگین واریانس استخراج شده^۱ است و در قطر ماتریس جایگزین اعداد "یک" شدند. بنابراین همبستگی بین ابعاد تنبلی اجتماعی در تمامی ابعاد شخصیتی، محیطی، فرهنگی و سایبری معنادار و میزان آن قوی و قابل توجه است ($p < 0/01$).

جدول ۴. ضرایب^۲ بر اساس دوراهی اجتماعی قبل از شیوع ویروس کرونا

sig	t	ضرایب استاندارد ^۳		مدل پژوهش	
		Beta	Std.Error		
۰/۰۰۰	۱۰/۸۴۵	-	۰/۰۶۵	۱/۳۲۵	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۴/۲۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۳	۴/۵۲۴	عامل شخصیتی
۰/۰۰۰	۴/۳۶۹	۰/۰۳۲۱	۰/۰۱۲	۰/۰۵۴	عامل فرهنگی
۰/۰۰۵	۴/۳۲۵	۰/۱۲۸	۰/۳۲۸	۰/۰۳۲	عامل محیطی
۰/۰۰۱	۲/۵۴۲	۰/۰۰۳	۰/۰۱۵۸	۲/۲۱	عامل سایبری

بر اساس نتایج جدول (۴)، با افزایش ۱ واحد انحراف معیار در عوامل ۴ گانه تنبلی اجتماعی قبل از شیوع ویروس کرونا، انحراف استاندارد متغیر دوراهی اجتماعی به‌صورت میانگین ۰/۰۸۱ افزایش خواهد یافت. در این راستا با توجه به مقادیر ضرایب رگرسیون استاندارد ذکرشده، ضرایب رگرسیونی عوامل تنبلی اجتماعی قبل از شیوع ویروس کرونا برحسب متغیر دوراهی اجتماعی ترسیم می‌شود (نمودار ۲).

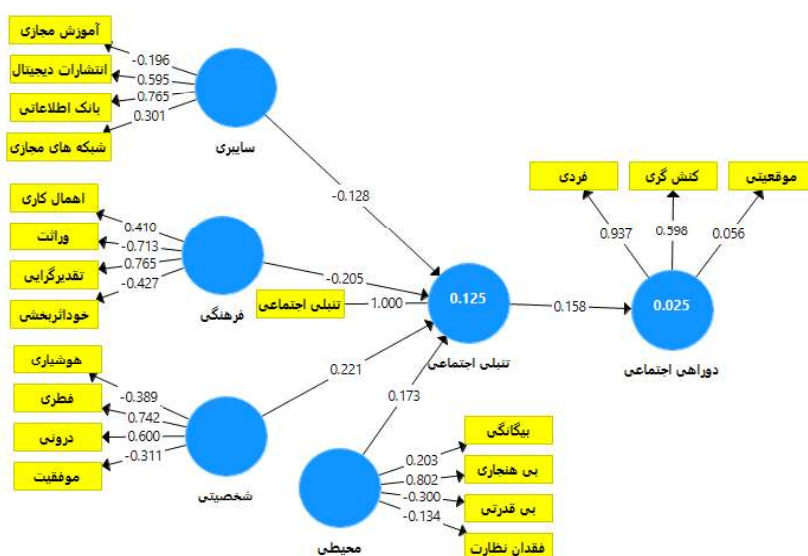
¹ Average Variance Extracted

² Coefficients

³ Unstandardized Coefficients

⁴ standardized Coefficients

بر اساس نتایج جدول (۵)، با افزایش ۱ واحد انحراف استاندارد در متغیر تنبلی اجتماعی در ابعاد ۴ گانه بعد از شیوع ویروس کرونا، انحراف استاندارد متغیر دوراهی اجتماعی به صورت میانگین ۰/۰۴۸ درصد افزایش خواهد داشت؛ بنابراین با توجه به مقادیر ضرایب رگرسیون استاندارد ذکر شده، نمودار ضرایب رگرسیونی استاندارد شده عوامل ۴ گانه تنبلی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا بر متغیر وابسته دوراهی اجتماعی، تنظیم و ترسیم می‌گردد (نمودار ۳)

نمودار ۳. معادلات ساختاری تنبلی اجتماعی (بعد از شیوع کرونا)

بر پایه متغیر دوراهی اجتماعی

مدل معادلات ساختاری (PLS) در مدل شماره (۲)، بیانگر این مطلب است که تنبلی اجتماعی بعد از شیوع کرونا با متغیر دوراهی اجتماعی نیز کاملاً مرتبط است. عوامل شخصیتی تنبلی اجتماعی برحسب مدل ساختاری پژوهش با مقدار ارتباط دهی (۰/۲۲۱) بیشترین تفاوت را با متغیر دوراهی اجتماعی با ابعاد سه‌گانه دارد.

لازم به ذکر است عوامل محیطی، سایبری و فرهنگی به ترتیب در رتبه‌های بعدی این معادله از حیث تفاوت با متغیر وابسته دارند. به عبارتی دیگر بیشترین عوامل ساختاری تنبلی اجتماعی مرتبط با دوراهی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا عوامل دوگانه‌ای متناظر مثل

هوشیاری- ناهوشیاری، فطری-آموختنی، شخصیت متأثر از عوامل درونی- بیرونی و میل به موفقیت یا عدم موفقیت است.

همچنین مدل تحلیل عاملی مرتبه دوم مقیاس کل عوامل ساخت تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع کرونا را در حالت بار عاملی (ضرایب استاندارد شده) نسبت به دوراهی اجتماعی نشان می‌دهد. با توجه به مقدار بارهای عاملی به دست آمده مقیاس عوامل ساخت تنبلی اجتماعی قبل از شیوع کرونا و بعد از شیوع کرونا به تفکیک (محیطی، شخصیتی، فرهنگی و فطری)، در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ درصد ($p < 0/01$) قرار دارند. بنابراین نتیجه می‌گیریم که اعتبار سازه مقیاس عوامل مرتبط با تنبلی اجتماعی تأیید می‌شوند.

جدول ۶. ضرایب تغییر بر اساس متغیر وابسته دوراهی اجتماعی قبل و بعد از شیوع کرونا

sig	t	ضرایب استاندارد ^۲		مدل پژوهش
		Beta	Std.error	
۰/۰۰۰	۱۰/۳۲۱	-	۰/۱۴۲	مقدار ثابت
۰/۰۰۵	۳/۳۲۴	۰/۰۷۸۰	۰/۰۷۵۰	تنبلی اجتماعی (قبل)
۰/۰۰۰	۴/۸۴۵	۰/۴۱۲	۰/۰۶۹۰	تنبلی اجتماعی (بعد)

برحسب جدول شماره (۶)، با افزایش ۱ واحد انحراف استاندارد در متغیر عوامل تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع کرونا، انحراف استاندارد متغیر تنبلی به میزان ۰/۱۲۴ درصد افزایش می‌یابد؛ بنابراین با توجه به مقادیر ضرایب رگرسیون استاندارد شده، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده ابعاد تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع کرونا بر متغیر دوراهی اجتماعی متفاوت است.

جدول ۷. تحلیل طبقه‌بندی متغیرهای پژوهش^۳

دوراهی اجتماعی	تنبلی اجتماعی	میانگین	فراوانی معتبر ^۴
بعد فردی	قبل از شیوع کرونا	۴۹/۱۸۰	۱۴۱
	بعد از شیوع کرونا	۴۹/۵۴۴	۱۴۱
محیط کنش‌گری	قبل از شیوع کرونا	۴۹/۰۰۱	۱۲۳
	بعد از شیوع کرونا	۴۹/۰۳۰	۱۲۳

¹ Unstandardized Coefficients

² standardized Coefficients

³ Group Statistics

⁴ Valid N (listwise)

دوراهی اجتماعی	تنبلی اجتماعی	میانگین	فراوانی معتبر ^۴
عوامل موقعیتی	قبل از شیوع کرونا	۴۷/۱۲۰	۱۲۴
	بعد از شیوع کرونا	۴۵/۴۲۵	۱۲۴
کل تغییرات	قبل از شیوع کرونا	۴۹/۱۲۰	۳۸۸
	بعد از شیوع کرونا	۴۹/۵۱۰	۳۸۸

مطابق با جدول شماره (۷)، با تحلیل تشخیصی طبقه‌بندی اثرپذیری متغیر دوراهی اجتماعی از تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع کرونا، به‌وضوح می‌توان تشخیص داد که افزایش تنبلی اجتماعی بعد از شیوع کرونا در بین تمام ابعاد دوراهی اجتماعی وجود دارد. در این راستا بیشترین افزایش تنبلی اجتماعی پس از شیوع کرونا به ترتیب در بعد فردی حداقل (۰/۰۳۶۴)، محیط موقعیتی حداقل (۰/۰۲۹) و عوامل کنش‌گری حداقل (۰/۰۳۰۵) دیده می‌شود؛ بنابراین در بین کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام، شاهد افزایش تنبلی اجتماعی در زمان شیوع کرونا به این سو هستیم.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

تحلیل تابع تشخیصی نشان داد که متغیر تنبلی اجتماعی پس از شیوع کرونا بیشترین همبستگی را با متغیر تنبلی اجتماعی دارد و در این راستا متغیر تنبلی اجتماعی بیشترین مقدار از تغییرات دوراهی اجتماعی را تبیین می‌کند. همچنین ضرایب مسیر و اثرات کل نشان‌دهنده رابطه علی خطی، شدت و جهت این رابطه با متغیر دوراهی اجتماعی است؛ بنابراین با تحلیل تشخیصی، به‌وضوح می‌توان تشخیص داد که افزایش تنبلی اجتماعی بعد از شیوع کرونا در بین تمام ابعاد دوراهی اجتماعی وجود دارد. در این راستا بیشترین افزایش تنبلی اجتماعی پس از شیوع کرونا به ترتیب در بعد فردی، محیط موقعیتی و عوامل کنش‌گری دیده می‌شود.

با توجه به یافته‌های این بخش و نظر به نظریه نظام کنش چهارگانه پارسنز می‌توان گفت که اگر کاربران شبکه اجتماعی اینستاگرام به‌عنوان جامعه آماری، بر اساس عام‌گرایی و در قالب انتظارات نقشی و الگوهای هنجاری اقدام به تصمیم‌گیری و رفتار اجتماعی نمایند، موجب افزایش تعهد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان در جامعه خواهد شد. در غیر این صورت اگر شهروندان رفتارهای خود را بر اساس روابط مبتنی بر نفع فردی ارائه نمایند و در انجام فعالیت‌های خود کاهلی نمایند در دام دوراهی‌های اجتماعی گرفتار خواهند شد و در ادامه علاقه‌ای برای انجام

وظایف محوله خود مطابق با انتظارات نقشی در جامعه نخواهند داشت، که تداوم این مسأله حتی در کوتاه‌مدت منجر به تنبلی اجتماعی به‌عنوان یک معضل در جامعه خواهد شد. مطابق با یافته‌های چوبی (۲۰۰۳)، می‌توان این معضل را به مسائل اجتماعی دیگر (از جمله کاربران شبکه اجتماعی در فضای مجازی) تعمیم داد. همچنین نتایج این بخش با یافته‌های وانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، مبنی بر تأثیر نگرش فردی بر همکاری در دوره‌های اجتماعی و لیدمن^۲ و همکاران (۲۰۰۴)، در قالب تصورات اعضای گروه از تنبلی دیگران با تنبلی اجتماعی کاهش یافته ارتباط دارد.

تحلیل واریانس و کواریانس چندمتغیره، نشان داد که اثرات عوامل محیطی، فرهنگی، طبیعی و سایبری تنبلی اجتماعی قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا بر متغیر دوره‌های اجتماعی متفاوت است؛ بنابراین با تطبیق یافته‌های این بخش با نظریه انتخاب عقلانی، می‌توان تنبلی اجتماعی را از منظر دوگانه‌ای بررسی و تحلیل کرد: چون در این دیدگاه تنبلی اجتماعی وضعیتی است که فرد بین دو انتخاب صاحب‌اختیار است و باید یک راه را انتخاب نماید که بر اساس یافته‌های این بخش، تمدید یا طولانی نمودن شرایط موجود، بخصوص در ایام شیوع ویروس کرونا و عدم تمایل به تغییر وضعیت یا انتخاب لذت آنی بر نفع فردی توسط عامل کنش گر مطابق با یافته‌های جوادی و همکاران (۱۳۸۹)، مشهود است.

در این راستا برحسب به نظریه آنتونی گیدنز، کنش گران آن بخشی از رفتار خود را در جامعه به معرض نمایش می‌گذارند که برایشان سود و منفعت به همراه داشته باشد (انتخاب شق فردی هنگام مواجهه با دوره‌های اجتماعی)، چرا که بر اساس یافته‌های جوادی و همکاران (۱۳۸۹)، رفتار افراد در بعد فردی نتیجه مطلوب دارند ولی در بعد جمعی طور دیگری است. همچنین نتایج این بخش با یافته‌های الیورا^۳ و همکاران (۲۰۲۱)، مبنی بر اتخاذ استراتژی‌های رقابتی در مفهوم فضای پیوسته برای رقابت سازنده همخوانی دارد.

وضعیت تنبلی اجتماعی در دوران قبل و بعد شیوع کرونا با دوره‌های اجتماعی، نشان داد که بیشترین تفاوت معنادار بین نمرات دوره‌های اجتماعی و تنبلی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا است و همبستگی بین ابعاد تنبلی اجتماعی در تمامی ابعاد شخصیتی، محیطی، فرهنگی و سایبری معنادار است. در این راستا برحسب نظریه کلمن درباره نظام‌های اجتماعی، کنشگران

¹ wang

² Leiden

³ Oliveira

و منابع اجتماعی موجود تعیین کننده این وضعیت هستند، بخصوص منابعی که کنشگران بر آن‌ها تسلط بیشتری داشته باشند این وضعیت شکل خواهد گرفت، چرا که جامعه آماری موجود مطابق با یافته‌های تحقیق، در جستجوی منافع فردی خودشان هستند و سود حاصل از منابع و کنش‌های خود را دنبال می‌کنند. چراکه بر اساس نظریه کلمن، رفتار این‌گونه متأثر از انگیزه آنان و شرایط محیطی است.

پس می‌توان بیان کرد که تنبلی اجتماعی علاوه بر این که انگیزه‌های فردی را به دنبال دارد، در شرایط محیطی خاص، متفاوت عمل می‌کند. بخصوص عدم تحرک افراد در عصر استفاده از اینترنت، تحت تأثیر این ویژگی‌های فردی و محیطی است. در تنبلی اجتماعی با موقعیتی مواجه هستیم که عضویت در گروه باعث می‌شود رفتار شخص تضعیف شود. چرا که برحسب نظر فیروزجاییان و شریفی مقدم (۱۳۹۹)، تلاش در موقعیت‌های انفرادی متفاوت است (فیروزجاییان و شریفی مقدم، ۱۳۹۹: ۱۲). نتایج این بخش با یافته‌های آزاده و آرامی (۱۳۹۶)، مبنی بر این که، میزان پذیرش باورها و هنجارها، زمینه‌ساز عدم تعادل بهینه همکاری در موقعیت‌های طراحی شده است؛ همخوانی دارد.

مدل معادلات ساختاری نشان داد که تنبلی اجتماعی قبل از شیوع کرونا با متغیر دوراهی اجتماعی مرتبط است و عوامل سایبری تنبلی اجتماعی برحسب مدل ساختاری پژوهش بیشترین تفاوت را با متغیر دوراهی اجتماعی دارد. به عبارتی دیگر بیشترین عوامل ساختاری تنبلی اجتماعی مرتبط با دوراهی اجتماعی عوامل: آموزش مجازی، انتشارات دیجیتال، بانک‌های اطلاعاتی دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی مجازی قبل از شیوع کرونا است.

در این راستا، از نظر «سیمپسون» و «ون وگت»، دوراهی اجتماعی موقعیتی است که در آن تعارضی بین خواسته‌های فردی و خواسته‌های جمعی، رخ می‌دهد و شرایط موجود را خلق می‌نماید. همچنین مطابق با نظریه نقش‌های اجتماعی ایگلی، زمانی که افراد در نقش خاصی قرار می‌گیرند، آگاهی از انتظارات آن نقش به معنای برخورداری افراد از دانش است؛ بنابراین طبق این تعریف رفتار پاسخگویان در موقعیت‌های دوراهی اجتماعی، محصول آگاهی آن‌ها از انتظارات به وجود آمده در جامعه مطابق نظر آبوت و والاس (۱۳۸۰)، در جامعه است.

همچنین نتایج یافته‌های این بخش با دیدگاه فیشر^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، مبنی بر رابطه معناداری بین مشارکت، شخصیت فردی و دوراهی اجتماعی و جیانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۱)

^۱ fischer

مبنی بر کاهش اندازه گروه برای حل دوراهی اجتماعی با خطر جمعی، است. چرا که دوراهی اجتماعی طبق مدل دکتر مسعود چلبی (۱۳۸۱)، به تأثیر هنجارها و روابط حاکم بر رفتار اشخاص در دوراهی اجتماعی می‌پردازد.

مدل معادلات ساختاری بیانگر این مطلب است که تنبلی اجتماعی بعد از شیوع کرونا با متغیر دوراهی اجتماعی مرتبط است و عوامل شخصیتی تنبلی اجتماعی برحسب مدل ساختاری پژوهش بیشترین تفاوت را با متغیر دوراهی اجتماعی در ابعاد سه‌گانه دارد. چون عوامل محیطی، سایبری و فرهنگی در رتبه‌های بعدی این معادله از نظر تفاوت با متغیر دوراهی اجتماعی هستند.

بنابراین، برحسب یافته‌های پژوهش، بیشترین عوامل ساختاری تنبلی اجتماعی مرتبط با دوراهی اجتماعی بعد از شیوع ویروس کرونا عوامل دوگانه‌ای متناظر مثل هوشیاری-ناهوشیاری، فطری-آموختنی، شخصیت متأثر از عوامل درونی-بیرونی و میل به موفقیت یا عدم موفقیت برحسب نظر ون ووگت و ایگلی (۲۰۰۹) مبنی بر نقش دوراهی اجتماعی به‌عنوان عامل تأثیرگذار بر رفتارهای همیارانه یا غیرهمیارانه است.

همچنین برحسب نظر، اعظم آزاده و آرامی (۱۳۹۵)، جامعه‌پذیری، اخلاق مراقبت و آگاهی از نقش جمع‌گرایی رابطه معناداری با رفتار افراد در موقعیت دوراهی اجتماعی دارد. چرا که عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر رفتار همیارانه - غیرهمیارانه افراد در موقعیت‌های متعارض برحسب دیدگاه نواح و همکاران (۱۳۹۲)، متفاوت است؛ بنابراین فردگرایی و جمع‌گرایی از عوامل تعیین‌کننده‌ای هستند که در تحلیل کنش‌ها و رفتارهای اجتماعی نقش مهمی مطابق دیدگاه جواد یگانه و هاشمی (۱۳۸۷)، در باب مناقشه فردگرایی و جمع‌گرایی خواهد داشت.

منابع

- ارجمندنی، علی اکبر (۱۳۸۸). «تأملی در پدیده تنبلی اجتماعی» پژوهشنامه ویژه اخلاق و جهانی‌شدن (مرکز تحقیقات استراتژیک)، شماره ۴۸-۳۷-۵۴.
- اعظم آزاده، منصوره، آرامی، سعیده (۱۳۹۵)، اعظم آزاده، منصوره، آرامی، سعیده (۱۳۹۶)، بررسی رابطه جامعه‌پذیری جنسیتی و رفتار در دوراهی اجتماعی، *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، شماره ۴۶. ۳۹-۷.

- اعظم آزاده، منصوره، آرامی، سعیده (۱۳۹۶)، بررسی عوامل مؤثر بر رفتار در موقعیت‌های متعارض نفع فردی و جمعی در خانواده، *تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی*، شماره ۱۷، ۱۴۹-۱۷۲.
- ایرانلو، مریم، گودرزی، پگاه (۱۳۹۰)، بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با انزوای اجتماعی و کیفیت تعامل، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، *دانشگاه علم و فرهنگ*.
- آبوت، پاملا و والاس، کلر. ۱۳۸۰. *جامعه‌شناسی زنان*، ترجمه منیژه نجم عراقی. تهران: نشر نی.
- جوادی یگانه، محمدرضا (۱۳۸۶)، بررسی اثر موقعیت بازی در فضای کنش بر رفتار در دوراهی اجتماعی آزمون مدل چلبی، *رفاه اجتماعی*، شماره ۲۵، ۲۶۹-۳۰.
- جوادی یگانه، محمدرضا، هاشمی، ضیاء (۱۳۸۷)، نگاهی جدید به مناقشه فردگرایی و جمع‌گرایی در جامعه‌شناسی، *نشریه مطالعات جامعه‌شناختی*، شماره ۳۳، ۱۳۱-۱۶۲.
- جوادی یگانه، محمدرضا و مجید فولادیان (۱۳۹۱)، تنبلی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن. *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، ۱۳۲-۱۵۳.
- جوادی یگانه، محمدرضا و مجید فولادیان (۱۳۹۱)، تنبلی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن. *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، ۱۳۲-۱۵۳.
- چلبی، مسعود (۱۳۸۱). بررسی تجربی نظام شخصیت در ایران، تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات
- چلبی، مسعود و علی جنادله (۱۳۸۶)، بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر موفقیت اقتصادی. *پژوهشنامه علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی. ویژه‌نامه جامعه‌شناسی*. شماره ۵۳. چلبی مسعود (۱۳۷۵) *جامعه‌شناسی نظم، تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی*. تهران: نشر نی.
- دامغانیان، حسین؛ موسوی داودی، سید مهدی؛ و فرتاش، کیارش (۱۳۹۶)، بررسی رابطه عدالت سازمانی و تنبلی اجتماعی، *فصلنامه مدیریت فرهنگ‌سازمانی*، ۱۱۳(۱). ۱۱۵-۱۳۳.
- دورکیم، امیل (۱۳۷۸). *خودکشی*، ترجمه نادر سالارزاده امیری، تهران: انتشارات علامه طباطبایی
- رضایی قادی، خدیجه (۱۳۹۱)، تأثیر اینترنت بر هویت، *رساله دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی*.
- زارع شاه‌آبادی، اکبر، مبارکی، محمد، بیرانوند فاطمه (۱۳۹۷)، تحلیل عوامل مؤثر بر تنبلی اجتماعی، *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۹(۲)، ۹۱-۱۱۶.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰). *درآمدی بر دائرةالمعارف علوم اجتماعی*، تهران: کیهان.
- فیروز جایبان، علی‌اصغر، شریفی مقدم، پرویز (۱۳۹۵)، تحلیل تنبلی دانشگاهی به‌مثابه تنبلی اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران، *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۸(۴)، ۵۳-۷۰.
- قاضی مرادی، حسن (۱۳۷۸) *پیرامون خودمداری ایرانیان: پژوهشی در روانشناسی اجتماعی مردم ایران*. تهران: ارمغان.

- کاکاوند، الیه، دلاور، علی، مظفری، افسانه و مجیدی قهرودی، نسیم. (۱۴۰۱). نقش کارکردهای شبکه‌های اجتماعی در سرمایه اجتماعی کاربران. *جامعه فرهنگ رسانه*، ۱۱(۴۴)، ۹۷-۱۱۷.
- لتیل، دانیل. (۱۳۷۳). تبیین در علوم اجتماعی (*فلسفه علم/اجتماع*)، ترجمه عبدالکریم سروش. تهران: انتشارات صراط.
- محسنی، منوچهر، بهزاد دوران و محمدهادی سهرابی (۱۳۸۵)، بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۷(۴) = ۱-۱۰.
- محمدزاده، فرشته و ربیعی، علی (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی فضای مجازی، بررسی تأثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانشجویان، *فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی*، سال دوم، شماره ۶.
- محمدی، صیاد، جلال پور، شیوا، یوسفی، بهرام و عامری گلستانی، حامد. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی نوین با آگاهی سیاسی و آثومی اجتماعی در شهروندان استان ایلام. *جامعه فرهنگ رسانه*، ۱۱(۴۴)، ۱۱۹-۱۴۴.
- میرزایی حسین (۱۳۸۵)، *بررسی جامعه‌شناختی فردگرایی در ایران* رساله دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران
- میرزایی، حسین. (۱۳۸۵). «بررسی جامعه‌شناختی فردگرایی در ایران، با تأکید بر پیمایش ساکنین شهر تهران». دکترای جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران.
- نواج، عبدالرضا، بقراط، عبدالحسین (۱۳۹۲)، عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر رفتار همیارانه - غیرهمیارانه افراد در موقعیت‌های متعارض میان منافع فردی و منافع جمعی، *توسعه اجتماعی*، ۸(۱)، ۱۱۵-۱۵۰.
- هنرپروران، نازنین و قادری، زهرا و قبادی، کبرا (۱۳۹۰)، «مقایسه الگوهای ارتباط و تعارضات زناشویی در زنان متأهل شاغل در بانک‌های دولتی و زنان خانه‌دار شهر شیراز»، *فصلنامه جامعه‌شناسی زنان*. سال دوم شماره ۲، ۱۲۲-۱۰۳.

- Abbott, P., & Wallace, C. (2001). *An introduction to the sociology of women* (M. Najm Eraghi, Trans.). Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Abbott, Pamela and Wallace, Claire. (2001) *Sociology of women*, translated by Manijeh Najm Iraqi. Tehran: Nashrani.(in Persian).
- Arjamandania, Alyakbar (2009). "A Reflection on the Phenomenon of Social Laziness" *Special Research Journal on Ethics and Globalization* (Strategic Research Center, No. 48, 37-5.(in Persian)
- Arjamandnia, A. (2009). A reflection on the phenomenon of social loafing. *Ethics and Globalization Research Quarterly*, 48, 37-54. (In Persian)

- Azadeh, M. A., & Arami, S. (2016). The relationship between gender socialization and behavior in social dilemmas. *Psychosocial Studies of Women*, 46, 7-39. (In Persian)
- Azadeh, M. A., & Arami, S. (2017). Factors affecting behavior in situations of conflict between individual and collective interests within the family. *Social Analysis of Order and Social Inequality*, 17, 149-172. (In Persian)
- Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2015), Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2016), investigating the relationship between gender socialization and behavior in social dilemma, *Women's Social Psychological Studies*, No. 46. 7-39(in Persian)
- Azam Azadeh, Mansoureh, Arami, Saeedeh (2016), investigation of factors affecting behavior in conflicting situations of individual and collective interest in the family, *social analysis of order and social inequality*, number 17. 172-149. (in Persian)
- Boudon, R. (1998). "Limitations of rational choice theory". *The American Journal of Sociology*; 104. 3.
- Chalabi Masoud (1996) *Sociology of order, description and theoretical analysis of social order*. Tehran: Nashrani. (in Persian)
- Chalabi, M. (1996). *Sociology of order: Explanation and theoretical analysis of social order*. Tehran: Ney Publishing. (In Persian)
- Chalabi, M. (2002). *An empirical study of the personality system in Iran*. Tehran: Institute for Cultural, Artistic and Communication Research. (In Persian)
- Chalabi, M., & Jannadleh, A. (2007). Social factors affecting economic success. *Humanities Research Quarterly of Shahid Beheshti University*, Special Issue in Sociology, 53. (In Persian)
- Chalabi, Masoud (2002). *An empirical study of the personality system in Iran*, Tehran: Research Institute of Culture, Art and Communication(in Persian)
- Chalabi, Masoud and Ali Junadele (2006), study of social factors affecting economic success. *Shahid Beheshti University humanities research journal*. Sociology special letter. Number 53. (in Persian)
- Damghanian, H., Mousavi Davoudi, S. M., & Fartash, K. (2017). The relationship between organizational justice and social loafing. *Journal of Organizational Culture Management*, 13(1), 115-133. (In Persian)
- Damghanian, Hossein; Mousavi Davoudi, Seyyed Mehdi; and Firtash, Kiaresh (2016), examining the relationship between organizational justice and social laziness, *Organizational Culture Management Quarterly*, Volume 13, Number 1. 115-133. (in Persian)
- Digman, John M. (1990) "Personality structure: emergence of the five factor model" *Annual Review of Psychology* 41: 417-440.
- Durkheim, E. (1999). *Suicide* (N. Salarzadeh Amiri, Trans.). Tehran: Allameh Tabataba'i Publishing. (In Persian)

- Durkheim, Emile (1999). *Suicide*, translated by Nader Salarzadeh Amiri, Tehran: Allameh Tabatabai Publications. (in Persian)
- Eagly, A. H. (2009). The his and hers of prosocial behavior: An examination of the social psychology of gender. *American Psychologist*, 644-658.
- Firouzjaian, A. A., & Sharifi Moghaddam, P. (2016). Analysis of academic loafing as social loafing among students of Mazandaran University. *Applied Sociology*, 28(4), 53-70. (In Persian)
- Firoz Jaian, Ali Asghar, Sharifi Moghadam, Parviz (2015), analysis of academic laziness as social laziness among students of Mazandaran University, *Applied Sociology*, 28th year, serial number 86, number 4, pp. 53-70. (in Persian)
- Fisher, M, Twardawski, M, Steindorf, L, Thielmann, I (2021), Stockpiling during the COVID-19 pandemic as a real-life social dilemma: *A person-situation perspective*, [Volume 91](#), April 2021, 104075.
- Ghazi Moradi, H. (1999). *On Iranian egocentrism: A social psychological study of Iranian society*. Tehran: Armaghan Publishing. (In Persian)
- Goldsmith, Jack L.; Posner, Eric A. (2002) "Moral and Legal Rhetoric in International Relations: *A Rational Choice Perspective*" *Legal Studies* 31: 115-137.
- Hanparvaran, Nazanin and Kaderi, Zahra and Qobadi, Kobra (2013), "Comparison of communication patterns and marital conflicts among married women working in state banks and housewives in Shiraz", *Women's Sociology Quarterly*. The second year, number 2, 103-122. (in Persian)
- Honarparvaran, N., Ghaderi, Z., & Ghobadi, K. (2011). A comparison of communication patterns and marital conflicts between employed married women in state banks and housewives in Shiraz. *Journal of Women's Sociology*, 2(2), 103-122. (In Persian)
- Hoshmand, D. (2014). "Investigating the Relationship between Organizational Prediction, Organizational Commitment and Social Laziness in the New Economy Bank, Publication Conference on Management", *Transformation and Innovation in Management Empowerment*, 1-11.
- Iranlo, Maryam, Guderzi, Pegah (2018), *investigating the relationship between Internet addiction and social isolation and quality of interaction*, Master's thesis, University of Science and Culture.
- Iranlou, M., & Goudarzi, P. (2011). *The relationship between internet addiction, social isolation, and interaction quality* (Master's thesis). University of Science and Culture, Tehran, Iran. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, M. R. (2007). Examining the effect of game situation on behavior in social dilemmas: Testing Chalabi's model. *Social Welfare*, 25, 269-300. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, M. R., & Fooladian, M. (2012). Social loafing and its influencing factors. Tehran: Research Institute for Humanities and Cultural Studies, 132-153. (In Persian)

- Javadi Yeganeh, M. R., & Hashemi, Z. (2008). A new look at the individualism–collectivism debate in sociology. *Journal of Sociological Studies*, 33, 131–162. (In Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza (2016), investigation of the effect of the game position in the action space on the behavior in the social two-way test of the Chalabi model, *Social Welfare*, No. 25, 269-30. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza and Majid Foladian (2012), social laziness and factors affecting it. *Research Institute of Humanities and Cultural Studies*, 132-153. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammad Reza, Hashemi, Zia (2007), A New Look at the Conflict of Individualism and Collectivism in Sociology, *Journal of Sociological Studies*, No. 33, 162-131. (in Persian)
- Javadi Yeganeh, Mohammadreza and Hashemi, Sidzia (2004) Conflict of individual interest and collective interest (social two-way) and the influencing factors. *Journal of Social Sciences* No. 26(in Persian)
- Jiang,L.L.Ghen,Z.,Li,W.J.,Kurths,J(202), Reducing the bystander effect via decreasing group size to solve the collective-risk social dilemma, *Applied Mathematics and Computation*, [Volume 410](#), 1 December 2021, 126445.
- Kakavand, E., Delavar, A., Mozafari, A., & Majidi Ghahroudi, N. (2022). The role of social media functions in users' social capital. *Society, Culture and Media*, 11(44), 97–117. (In Persian)
- Lethill, Daniel. (1994). *Explanation in social sciences (philosophy of social science)*, translated by Abdul Karim Soroush. Tehran: Sarat Publications. (in Persian)
- Liden, R., Wayne, S., Jaworski, R. & Benett, N. (2004). "Social loafing: A field investigation", *Journal of Management*, 32, 285-304.
- Little, D. (1994). *Explanation in the social sciences: Philosophy of social science* (A. Soroush, Trans.). Tehran: Serat Publishing. (In Persian)
- Mirzaei Hossein (2005), Sociological study of individualism in Iran, doctoral dissertation in sociology of Tehran University(in Persian)
- Mirzaei, H. (2006). *A sociological study of individualism in Iran* (Doctoral dissertation). University of Tehran, Tehran, Iran. (In Persian)
- Mirzaei, Hossein. (2006). "Sociological investigation of individualism in Iran, with emphasis on the survey of residents of Tehran city". PhD in Sociology, University of Tehran, Tehran. (in Persian)
- Mohammadi, S., Jalalpour, S., Yousefi, B., & Ameri Golestani, H. (2022). The relationship between the use of new social networks, political awareness, and social anomie among citizens of Ilam Province. *Society, Culture and Media*, 11(44), 119–144. (In Persian)
- Mohammadi, Sayad, Jalalpour, Shiva, Yousefi, Bahram and Ameri Golestani, Hamed. (2022). Investigating the relationship between the use of new social networks with political

- awareness and social anomie in the citizens of Ilam province. *Society of Media Culture*, No. 11, Volume 44, pp. 119-144. (in Persian)
- Mohammadzadeh, F., & Rabiei, A. (2012). Pathology of cyberspace: The effect of internet use on students' social isolation. *Socio-Cultural Strategic Studies Quarterly*, 2(6). (In Persian)
- Mohammadzadeh, Fereshte and Rabiei, Ali (2012). Pathology of cyberspace, investigating the effect of internet use on students' social isolation, *Socio-Cultural Strategy Quarterly*, second year, number 6. (in Persian)
- Mohseni, M., Douran, B., & Sohrabi, M. H. (2006). The effects of internet use on social isolation. *Iranian Journal of Sociology*, 7(4), 1-10. (In Persian)
- Mohseni, Manouchehr, Behzad Doran and Mohammad Hadi Sohrabi (2015), Studying the Effects of Internet Use on Social Isolation, *Iranian Journal of Sociology*, Volume 7, Number 4. (in Persian)
- Navah, A., & Boghrat, A. (2013). Socio-cultural factors affecting cooperative and non-cooperative behavior in conflicts between individual and collective interests. *Social Development*, 8(1), 115-150. (In Persian)
- Nawah, Abdul Reza, Bakrat, Abdul Hossein (2013), social-cultural factors affecting the cooperative and non-cooperative behavior of people in conflicting situations between individual interests and collective interests, *Social Development*, 8(1), 115-150. (in Persian)
- Oliveira, B.F., Trintin, R.S. (2021), Social dilemmas in off-lattice populations, *Chaos Solitons & Fractals*, [Volume 144](#), March 2021, 110743
- Qazi Moradi, Hassan (1999) about the self-control of Iranians: a research on the social psychology of Iranian people. Tehran: Armaghane. (in Persian)
- Rezaei Ghadi, Khadijah (2013), the effect of the Internet on identity, doctoral dissertation in sociology, Islamic Azad University, Tehran Central Branch. (in Persian)
- Rezaei Ghadi, K. (2012). *The impact of the internet on identity* (Doctoral dissertation). Islamic Azad University, Tehran Central Branch, Tehran, Iran. (In Persian)
- Saroukhani, B. (1991). *An introduction to the encyclopedia of social sciences*. Tehran: Keyhan Publishing. (In Persian)
- Saroukhani, Bagher (1370). *An introduction to the encyclopedia of social sciences*, Tehran: Keihan (in Persian)
- Simpson, B., & Van Vugt, M. (1999). Sex differences in cooperation: Integrating the evolutionary and social psychological perspectives. *Advances in Group Processes*, 26: 81-103
- Sun, Q., Guo, H., Yu, X., Zhang, J., Liu, X., Jiang, C., Liu, Y. (2021), More cooperation compensates for lower self-esteem in social dilemmas, *Personality and Individual Differences*
- Van Vugt, M. (2009). Sex differences in intergroup competition, aggression, and warfare: The male warrior hypothesis. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1167: 124-134

- Wang, M., Pan, Q., He, M. (2021), The effect of individual attitude on cooperation in social dilemma, *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, Volume 555, 1 October 2020, 124424.
- Williams, K. D., & Karau, S. J. (1991) "Social loafing and social compensation: The effects of expectations of co-worker performance" *Journal of Personality & Social Psychology*, 61 (4), p.p 570-581.
- Williams, K.; Harkins, S. G.; Latané, B. (1981). "Identifiability as a deterrent to social loafing: Two cheering experiments". *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(2), 303-311.
- Wood, Alan T. (2004). *Asian Democracy in World History*. London: Routledge.
- Zaehner, G. (1972). *Zurvan: A Zoroastrian Dilemma*. Oxford: Oxford University Press
- Zare Shahabadi, A., Mobaraki, M., & Beiranvand, F. (2018). Analysis of factors affecting social loafing. *Iranian Journal of Social Issues*, 9(2), 91-116. (In Persian)
- Zare Shahabadi, Akbar, Mobaraki, Mohammad, Beiranvand Fatemeh (2017), Analysis of Factors Affecting Social Laziness, *Survey of Iran's Social Issues*, 9th Volume, 2nd Issue, pp. 116-91.
- Kakavand, Elaha, Delawar, Ali, Mozafari, Afsanah and Majidi Ghahrodi, Nasim. (1401). The role of social network functions in users' social capital. *Media Culture Society*, Zorah 11, No. 44, 117-97 (in Persian)